

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Formy řešení úpadku z právního a ekonomického hlediska

Forms of Bankruptcy Solution from Legal and Economical Point of View

Student:

Kateřina Jandová

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: Kateřina Jandová

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Formy řešení úpadku z právního a ekonomického hlediska
Forms of Bankruptcy Solution from Legal and Economical Point of View

1. Úvod
2. Úpadek a způsoby jeho řešení
3. Konkurz
4. Reorganizace
5. Oddlužení
6. Zvláštní způsoby řešení úpadku
7. Závěr
Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Odborná literatura:

KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L. *Insolvenční právo, aneb, Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
KOTOUČOVÁ, J. A KOL. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.
RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Datum zadání: 20. listopadu 2009

Datum odevzdání: 7. května 2010

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě 7. 5. 2010

.....
podpis studenta

Mé poděkování patří především vedoucímu práce panu JUDr. Bohuslavu Halfarovi za velmi podnětné a cenné rady při konzultaci pro zpracování této bakalářské práce.

V Ostravě 7. 5. 2010

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Úpadek a způsoby jeho řešení	2
2.1	Vymezení pojmu úpadek	2
2.1.1	Úpadek ve formě insolvence	2
2.1.2	Úpadek ve formě předlužení.....	3
2.1.3	Hrozící úpadek.....	4
2.1.4	Moratorium jako další prostředek ochrany dlužníka.....	4
2.2	Způsoby řešení úpadku	5
2.2.1	Systematika způsobů řešení úpadku dle InsZ.....	5
2.2.2	Stanovení způsobu řešení úpadku.....	5
3.	Konkurz	7
3.1	Vymezení pojmu	7
3.2	Prohlášení konkurzu a jeho účinky	8
3.2.1	Účinky na oprávnění nakládat s majetkem.....	8
3.2.2	Účinky na probíhající řízení	11
3.2.3	Jiné účinky po prohlášení konkurzu	12
3.3	Úkony navazující po prohlášení konkurzu	14
3.3.1	Soupis majetkové podstaty a seznam přihlášených pohledávek	15
3.3.2	Zpráva o hospodářské situaci dlužníka.....	16
3.3.3	Zpeněžení majetkové podstaty	16
3.4	Závěr konkurzu	18
3.4.1	Konečná zpráva a rozvrh	18
3.5	Zrušení konkurzu	20
3.5.1	Důvody zrušení konkurzu.....	20
3.5.2	Důsledky zrušení konkurzu	21
3.6	Nepatrný konkurz	22
3.7	Zhodnocení konkurzu z pohledu věřitele a dlužníka	22
4.	Reorganizace	24
4.1	Vymezení pojmu	24
4.2	Návrh na povolení reorganizace a rozhodnutí insolvenčního soudu	25
4.2.1	Návrh na povolení standardní reorganizace	25
4.2.2	Návrh na povolení zkrácené reorganizace.....	26

4.2.3	Náležitosti návrhu na povolení reorganizace a rozhodnutí insolvenčního soudu	26
4.3	Účinky povolení reorganizace	29
4.3.1	Oprávnění dlužníka a insolvenčního správce po povolení reorganizace..	29
4.3.2	Postavení věřitelů během reorganizace	30
4.4	Reorganizační plán	31
4.4.1	Obsah reorganizačního plánu	31
4.4.2	Zpráva o reorganizačním plánu	32
4.4.3	Projednání, schválení a provádění reorganizačního plánu	32
4.5	Skončení reorganizace	34
4.6	Zhodnocení reorganizace z pohledu věřitele a dlužníka.....	35
5.	Oddlužení	36
5.1	Vymezení pojmu	36
5.2	Návrh na povolení oddlužení a rozhodnutí insolvenčního soudu.....	36
5.2.1	Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	37
5.2.2	Rozhodnutí insolvenčního soudu.....	38
5.3	Průběh oddlužení	39
5.3.1	Rozhodování o způsobu oddlužení a jeho schválení insolvenčním soudem.....	39
5.3.2	Způsoby oddlužení a jejich účinky po schválení.....	40
5.4	Skončení oddlužení.....	41
5.5	Zhodnocení oddlužení z pohledu věřitele a dlužníka	42
6.	Zvláštní způsoby řešení úpadku	43
6.1	Vymezení pojmu	43
6.2	Úpadek peněžních institucí	43
6.2.1	Použité ustanovení	43
6.2.2	Odlišnosti během insolvenčního řízení.....	44
6.3	Úpadek pojišťoven a zajišťoven	44
6.3.1	Použité ustanovení	44
6.3.2	Odlišnosti během insolvenčního řízení.....	45
7.	Závěr	46
	Seznam použité literatury	48
	Seznam zkratk	49
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	50
	Seznam příloh.....	51

1. Úvod

Není tomu tak dávno, kdy došlo k zásadní přeměně insolvenčního práva v České republice. Ukázalo se, že s postupným vývojem a růstem tržní ekonomiky dosavadní zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání nevyhovuje a je potřeba ho zcela změnit. Jediným způsobem řešení dlužníkovra majetku byl podle daného zákona jeho prodej.

Velká změna byla v podobě nové právní úpravy úpadku a způsobů jeho řešení provedená zákonem č. 182/2006 Sb. neboli též nazývaný jako insolvenční zákon, která se stal účinným 1. 1. 2008. Ke dni 20. 7. 2009 nabyla účinnosti novela č. 217/2009 Sb., na jejímž základě se změnil tento stávající zákon. Jedná se zatím o poslední novelizaci.

Nová právní úprava předpokládá rychlost, transparentnost, efektivnost insolvenčního řízení, nabízí věřitelům a dlužníkům možné a spravedlivé řešení dlužníkovra úpadku. Insolvenční řízení lze zahájit ohledně dlužníka podnikatele i nepodnikatele, výjimku tvoří § 6 InsZ vůči nimž nelze nikdy insolvenční zákon uplatnit, např. Česká republika (vč. ministerstev), obce, kraje, České národní banka, apod. Základem změny insolvenčního práva se rovněž stal insolvenční rejstřík, který je veřejně přístupný. Můžeme v něm nalézt informace o průběhu řízení a také doručení soudních rozhodnutí formou zveřejnění v rejstříku.

Cílem bakalářské práce je popsat a následně zhodnotit úpadek a jednotlivé formy jeho řešení z pohledu věřitele a dlužníka, v závěru pak srovnat statistické údaje s uvedenými způsoby řešení úpadku za rok 2008 a 2009.

V bakalářské práci se nejprve zaměřím na vymezení samotného pojmu úpadek, poté přejdu k jednotlivým způsobům jeho řešení, kterým se budu věnovat v jednotlivých kapitolách. Tzv. obecné formy jako konkurz, reorganizace, oddlužení nejdříve definuji, uvedu jejich účel a nastíním průběh. V závěru každé z těchto kapitol provedu zhodnocení daného způsobu z pohledu věřitele a dlužníka. Poslední kapitola je zaměřena na zvláštní způsoby řešení úpadku, vzhledem k její široké a náročné problematice bude založena na vymezení samotného pojmu a odlišností insolvenčního řízení oproti běžnému průběhu insolvenčního řízení.

2. Úpadek a způsoby jeho řešení

2.1 Vymezení pojmu úpadek

Pro popsání jednotlivých forem řešení úpadku je důležité tento pojem nejprve správně definovat. Definice úpadku dlužníka je uvedena v § 3 InsZ. Tato právní úprava rozlišuje v souladu s právní tradicí úpadek dlužníka ve formě insolvence, ve formě předlužení a nově také jako samostatný pojem hrozící úpadek dlužníka. [5]

2.1.1 Úpadek ve formě insolvence

Pojem insolvence je charakterizován jako neschopnost plnit splatné závazky z důvodů nedostatku peněžních prostředků. [8] „*Podmínkou insolvence neboli platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 1 InsZ je:*

1. *existence více věřitelů dlužníka,*
2. *peněžité závazky dlužníka více než 30 dnů po lhůtě splatnosti a*
3. *závěr o neschopnosti dlužníka tyto závazky plnit.“*

Úpadek v této formě se může týkat všech kategorií dlužníků. První podmínka vyžaduje existenci nejméně dvou věřitelů dlužníka, pokud by byl pouze jeden věřitel, byl by povinen realizovat svou pohledávku, kterou má vůči dlužníkovi, formou výkonu rozhodnutí tedy exekucí. [5] Jedná se zde o podmínku mnohosti věřitelů. Druhou podmínkou, která musí být splněna, je podmínka prodlení dlužníka s plněním jeho splatných závazků. Tyto závazky v peněžité formě jsou tedy takové, že dlužník je s jejich úhradou v prodlení více než 30 dní po lhůtě splatnosti. Výjimku tvoří situace, kterou umožňuje § 143 odst. 3 InsZ, kdy se dlužník dostal do platební neschopnosti v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a odvrátí ji v době do tří měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků. Po uplynutí lhůty 30 dní můžeme usuzovat o úpadku dlužníka. Třetí podmínkou je objektivní neschopnost dlužníka dostát svým splatným závazkům. [3] Pokud je dlužník objektivně schopen plnit své závazky, ale po dobu delší než 30 dní po splatnosti neplní, nejsou v tomto případě splněny podmínky pro závěr o jeho úpadku.

InsZ v § 3 odst. 2 stanovuje podmínky ve formě vyvratitelných právních domněnek. Na dlužníka se formou vyvratitelné domněnky přenáší břemeno tvrzení a břemeno důkazní, co do jeho schopnosti tyto závazky plnit. Po splnění zmíněných domněnek se

předpokládá neschopnost dlužníka plnit své závazky. Jednou z podmínek může být situace, kdy dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků. [5] Podstatnou částí je myšlen takový rozsah, kdy se jedná o tzv. exces (nestřídmost) z jinak běžného provádění plateb. Pod tímto pojetím lze obsáhnout rozsah všech peněžitých závazků dlužníka, který převyšuje jednu polovinu všech splatných závazků dlužníka. Další podmínkou je neplnění závazků dlužníkem, jež je delší než tři měsíce po lhůtě splatnosti. Až po době tří měsíců po splatnosti se mohou věřitelé svým insolvenčním návrhem dožadovat stanovení soudu, jestli je nebo není dlužník v úpadku. [3] Mezi vyvratitelné domněnky řadíme také nemožnost dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí a dále nesplnění povinnosti předložit seznamy majetku, závazků a zaměstnanců dle § 104 odst. 1 InsZ. Dle § 128 odst. 3 InsZ soud nařídí dlužníkovi předložit dané seznamy na základě věřitelského návrhu. Pokud tímto předložením je zjištěn úpadek, dochází taktéž k rozhodnutí insolvenčního soudu o jeho úpadku. Můžeme vidět jasný příklad využívání této možnosti insolvenčními soudy, které se tak snaží omezit dlužníky, aby se nevyhýbali rozhodnutí o svém úpadku. [5]

2.1.2 Úpadek ve formě předlužení

Úprava úpadku ve formě předlužení je uvedena v § 3 odst. 3 InsZ a vztahuje se pouze na fyzické osoby-podnikatele a právnické osoby. Základem subjektů je povinnost vést účetnictví a daňovou evidenci, protože jinak by tato forma nebyla zjistitelná. [5]

Podle Schelleové (2008, str. 17) jde o předlužení tehdy, „*má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkova majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.*”

Jsou zde opět dány podmínky jako mnohost věřitelů a stav předlužení, tedy souhrn závazků převyšuje hodnotu majetku, kdy se hodnotí výše veškerých závazků, nejen splatných. [5] Návrhy na zahájení řízení jsou podávány převážně dlužníky, což se liší od předchozí formy úpadku, kde tyto návrhy jsou podávány jak dlužníky, tak věřiteli. [3]

Závěrem ke shrnutí obou těchto forem úpadku je nutno citovat § 98 odst. 1 dle novely č. 217/2009 Sb. InsZ „*Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou-podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má i*

tehdy, byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik.”

Ve srovnání InsZ před novelizací došlo k vypuštění nebo změnám některých slov ve větách, zcela vyňata pak byla věta týkající se předlužení, proto po uplynutí jednoho roku od účinnosti novely bude návrat k původní povinnosti podat na sebe insolvenční návrh i v případě předlužení podle stávající úpravy § 98 odst. 1 InsZ. [12]

2.1.3 Hrozící úpadek

S tímto výrazem se nově můžeme setkat v českém insolvenčním právu. Dlužníkovi vzniká možnost projevit se v období, kdy mu úpadek teprve hrozí. [8] Podle Schelleové (2008, str. 18) „o hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.”

V tomto případě může podat insolvenční návrh jen dlužník, učiní-li tak ještě před vznikem samotného úpadku, vzniká mu možnost zachovat svůj podnikatelský potenciál (výrobu a zaměstnanost). Toto nové řešení pomáhá otočení poměru podaných věřitelských návrhů vzhledem k počtu dlužnických návrhů ve prospěch podaných dlužnických návrhů. Nutnost podání návrhu zde však není, dlužník může využít možnosti vyjednávat s věřiteli o jiném řešení své ekonomické situace. [3] Dá se konstatovat, že hrozící úpadek je jakýmsi preventivním prostředkem.

2.1.4 Moratorium jako další prostředek ochrany dlužníka

Dalším prostředkem, který chrání dlužníka před věřiteli, je moratorium. Podnikatel může využít tuto příležitost v krátké době po zahájení soudního řízení nebo před ním, jestliže se jedná o výše zmíněný hrozící úpadek. Moratorium chrání dlužníka před jeho věřiteli a možným rozhodnutím o úpadku nejdéle však na dobu 4 měsíce. Po danou dobu mu vzniká možnost překonat úpadek nebo se dohodnout s věřiteli, alespoň většina z nich s návrhem na moratorium musí souhlasit. Moratorium je pro dlužníka výhodou, během jeho trvání nelze prohlásit jeho úpadek, dále má možnost přednostně hradit dluhy související se zachováním provozu jeho podniku, které vznikly v posledních 30 dnech před vyhlášením moratoria nebo následně po něm a je chráněn před vypovězením smluv, např.

na dodávky surovin, energie a dalších, které trvají od vyhlášení moratoria alespoň 3 měsíce. Cílem moratoria je zachovat průběh provozu podniku.

Podle novely č. 217/2009 Sb. v § 122 odst. 3 InsZ se nově mění možnost započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele v době trvání moratoria, kdy toto započtení není přípustné. Změna by měla zachovat chod podniku, protože dlužník nebude jednostrannými zápočty zbavován peněžních prostředků na svých bankovních účtech. [10]

2.2 Způsoby řešení úpadku

2.2.1 Systematika způsobů řešení úpadku dle InsZ

Insolvenční zákon přichází s novými způsoby řešení úpadku ve srovnání s předešlým zákonem o konkurzu a vyrovnání. Dle § 4 odst. 1 InsZ mezi tyto způsoby patří konkurz, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

Většinou se předpokládá, že nejčastější formou bude nadále konkurz, jelikož jeho hlavním cílem je maximální peněžní uspokojení pro jednotlivé insolvenční věřitele. Pro zachování existence spolu s postavením velkých ekonomických subjektů, ale i pro malé a střední podniky nebo drobné živnostníky – dlužníkům podnikatelům nebo jejich věřitelům vzniká příležitost využít jako formu řešení úpadku reorganizaci. Institut oddlužení otevírá dveře všem dlužníkům nepodnikatelům, kteří se chtějí oprostít od podstatné části nebo části svých závazků a narovnat své vztahy s věřiteli. InsZ také upravuje zvláštní způsoby řešení úpadku především ve vztahu k možným úpadkům bank a jiných finančních institucí, kde je mimo jiné dané ustanovení InsZ v souladu se zásadami evropských zákonů o insolvenčním řízení zveřejněných INSOL Europe. Jsou založeny na domněnce, že daný majetek dlužníka bude shromážděn a převeden na peníze a ty rozděleny mezi věřitele, zde mluvíme o konkurzu anebo v případě druhém dojde k reorganizaci. Uvedené zásady dovolují kombinaci konkurzu a reorganizace, s tímto ale náš InsZ nepočítá. [3]

2.2.2 Stanovení způsobu řešení úpadku

Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka následuje po rozhodnutí úpadku insolvenčním soudem. [5] Předpokladem rozhodnutí soudu o způsobu řešení dlužníkového úpadku je samotná jeho existence. Dlužníkuv úpadek musí být osvědčen a dokázán a dle § 136 InsZ je nutno vydat soudní rozhodnutí o existenci úpadku.

Dle § 4 odst. 2 InsZ bude způsob řešení úpadku dlužníka rozhodnutí o prohlášení konkurzu, pokud bude úpadek řešen konkurzem. V případě reorganizace se bude jednat o rozhodnutí o povolení reorganizace. Při řešení úpadku dlužníka jeho oddlužením se bude jednat o rozhodnutí o povolení oddlužení. [3]

Pokud předpokládáme řešení úpadku dlužníka způsobem reorganizace nebo oddlužením, rozhodne insolvenční soud o dané možnosti řešení až po vyjádření insolvenčních věřitelů. Podmínkou je lhůta nejpozději 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku. Insolvenční věřitelé mohou vybrat způsob řešení, jestliže takových způsobů existuje více, formou usnesení přijatého na schůzi insolvenčních věřitelů. Rozhodnutí této schůze je pro insolvenční soud závazné. [5]

Podrobněji o jednotlivých způsobech řešení úpadku bude pojednáno v následujících kapitolách.

3. Konkurz

3.1 Vymezení pojmu

Zákonodárce definuje v § 244 InsZ tak, že „*konkurz je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkurzu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.*”

Konkurz je tradiční forma řešení úpadku dlužníka, jedná se o spravedlivý způsob vypořádání majetkových poměrů dlužníka. [3] Na druhou stranu je sice nejjednodušším, ale všeobecně nejméně vhodným způsobem řešení úpadku dlužníka, a proto by měl přijít na řadu tehdy, jestliže tzv. sanační způsoby, jako např. moratorium, oddlužení, reorganizace, nebo postupy, které InsZ neupravuje, např. narovnání, refinancování, konsolidace dluhů a další, selžou. Konkurz vede podnik k zániku. [5]

Z velké části vychází právní úprava konkurzu ze zákona o konkurzu a vyrovnání, staré a nové regulace jsou sice podobné, ale nikoli stejné. K řešení úpadku dlužníka dochází likvidační cestou, kdy majetek dlužníka je zpeněžen a výtěžek rozdělen mezi jeho insolvenční věřitele, jak je uvedeno v definici konkurzu. [4] Z definice také vyplývá poměrné uspokojení pohledávek, kdy věřitelé budou uspokojeni pouze ve vazbě na nároky ostatních věřitelů. Typickým příkladem poměrného uspokojení je v případě úpadku dlužníka ve formě předlužení. Pokud se bude jednat o úpadek z důvodu platební neschopnosti dlužníka, pak uspokojení pohledávek věřitelů bude v plné míře.

Cílem konkurzu je maximální zpeněžení majetku kvůli co nejvyššímu uspokojení pohledávek věřitelů. [3] Ukončením konkurzního řízení neuspokojené pohledávky nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak, a věřitelé se mohou svých neuhrazených pohledávek nadále dožadovat.

Konkurz je jediným způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, kterým může být fyzická nebo právnická osoba, bez ohledu na to, zda je podnikatelem či ne. Výjimku tvoří § 6 InsZ, vůči nimž nelze nikdy insolvenční zákon uplatnit. Dále lze prohlásit konkurz na majetek u těch dlužníků, u nichž byly ostatní způsoby řešení úpadku zcela vyloučeny. Patří zde finanční instituce, obchodník s cennými papíry nebo na komoditní burze anebo právnická osoba v likvidaci. [5]

3.2 Prohlášení konkurzu a jeho účinky

Po zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkurzu v insolvenčním rejstříku dle § 245 odst. 1 InsZ začínají běžet jeho účinky, tímto okamžikem je dle § 71 odst. 2 InsZ den, hodina a minuta zveřejnění. [4]

Pokud bylo ještě před prohlášením konkurzu dle § 245 odst. 2 InsZ nařízeno předběžné opatření, pak zanikne, jestliže soud nerozhodne jinak, ale předběžné opatření může soud po prohlášení konkurzu dle odst. 4 i bez návrhu změnit. Kdyby insolvenční soud výslovně v rozhodnutí o prohlášení konkurzu sdělil změnu nebo trvání předběžného opatření, tak dané předběžné opatření nezanikne. Můžeme vidět vzájemný vztah mezi odst. 2 a 4 § 245 InsZ. [3]

Dle § 245 odst. 3 InsZ prohlášení konkurzu neomezuje dlužníkovu způsobilost k právním úkonům a rovněž ani jeho procesní způsobilost. Dlužník smí během konkurzního řízení provádět kterékoli právní úkony, ale ty nesmí být omezeny jiným ustanovením zákona. [4]

3.2.1 Účinky na oprávnění nakládat s majetkem

Po prohlášení konkurzu insolvenčním soudem zaujme svou pozici insolvenční správce ustanovený v rozhodnutí o úpadku. Insolvenční správce začne plnit svou funkci založenou na oprávněném nakládání s majetkem, na místo samotného dlužníka. Jeho dispoziční oprávnění k majetkové podstatě patří k nejvýraznějším účinkům prohlášení konkurzu a můžeme se s ním setkat jen u zmíněného konkurzu, jelikož u ostatních způsobů řešení úpadku dlužníka tomu tak není a dané právo má jen dlužník. [5]

Do majetkové podstaty zahrnujeme aktiva dle § 206 odst. 1 InsZ, jejich výčet můžeme nalézt pod písmeny a) – j), odst. 2 rozšiřuje daný výčet o jejich přírůstky, příslušenství, plody a užitky. Poněkud častěji ji ovšem tvoří peněžní prostředky. [3]

Do majetkové podstaty se nezahrnuje majetek, který není postihnutelný výkonem rozhodnutí. Dlužníkovi v podstatě zůstává částka složená z peněžních prostředků pro zajištění výživy, ostatních osobních potřeb a k zajištění nezbytných nákladů na domácnost. Odpovídá 150% částky životního minima jednotlivce. Dlužník může využít možnosti úhrady některých nicméně odůvodněných existenčních potřeb právě z majetkové podstaty, záleží pak ale na schůzi věřitelů, jak rozhodne. [11]

Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 136) „*okamžikem prohlášení konkurzu na insolvenčního správce přechází následující oprávnění a úkony:*

- a) právní úkony, které se týkají majetku náležejícího do majetkové podstaty,*
- b) výkon práv a povinností akcionáře ohledně akcií zahrnutých do majetkové podstaty, včetně práva hlasovat na valné hromadě akciové společnosti,*
- c) výkon práv a povinností společníka jiné obchodní společnosti spojených s obchodním podílem dlužníka zahrnutým do majetkové podstaty, včetně práva hlasovat na valné hromadě obchodní společnosti,*
- d) výkon členských práv a povinností člena družstva,*
- e) rozhodování o výrobních, provozních a obchodních záležitostech podniku v majetkové podstatě, včetně úvěrového financování a jiných úkonů potřebných k zajištění financování podniku,*
- f) výkon práv a povinností zaměstnavatele ohledně zaměstnanců dlužníka,*
- g) výkon průmyslových práv,*
- h) rozhodování o obchodním tajemství a jiné povinnosti mlčenlivosti,*
- i) plnění povinností podle předpisů o daních, poplatcích a clech, jakož i podle předpisů o sociálním zabezpečení a veřejném zdravotním pojištění,*
- j) vedení účetnictví,*
- k) plnění evidenčních povinností,*
- l) výkon dalších práv a povinností, jestliže se týkají majetkové podstaty.”*

Dlužník je po prohlášení konkurzu zcela omezen činit úkony snižující hodnotu majetkové podstaty. S případnými provedenými úkony, které jsou ve vztahu k majetkové podstatě, InsZ nespojuje jejich neplatnost, ale jejich neúčinnost. V případě neplatnosti je dána výjimka u odmítnutí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce. Pokud se jedná o právní úkon poškozující majetkovou podstatu, jenž je učiněn dlužníkem po

prohlášení konkurzu, může se insolvenční správce dovolávat neúčinnosti takového úkonu u soudu.

Po prohlášení konkurzu zůstává nadále dlužník vlastníkem majetku zahrnutým do majetkové podstaty, ale insolvenční správce se stává osobou, která má výhradní právo s majetkem disponovat. Samotné výhradní právo je omezeno vlivem zajištěných věřitelů (jedná-li se o majetek určený k zajištění) a vlivem věřitelského orgánu (jedná-li se o ostatní majetek patřící do soupisu majetkové podstaty).

Provoz podniku není prohlášením konkurzu ukončen. Insolvenční správce má za úkol snažit se zachovat podnik v běhu, tak aby byl co nejvyšší výnos ve prospěch majetkové podstaty při jeho zpeněžení. Jestliže i přes největší snahu insolvenčního správce se stane podnik neudržitelný, pak bude provoz ukončen.

Z hlediska dispozice s majetkem hrají roli jednostranné úkony dlužníka. Dle § 252 InsZ prohlášením konkurzu zanikají příkazy, pověření, plné moci a prokury a zároveň dlužníkovy návrhy na uzavření smlouvy a přijetí návrhů smluv. Plné moci a pověření související přímo s insolvenčním řízením nezanikají.

V případě, že dlužníkem bude fyzická osoba, která má manžela/ku, zanikne jejich společné jmění prohlášením konkurzu na majetek dlužníka. V této situaci je proto nutné provést vypořádání společného jmění (dlužníka a manžela/ky). Jednání za dlužníka případně opět insolvenčnímu správci, kterému vznikne oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů nebo navrhnout dané vypořádání soudu. Pokud by došlo k uzavření obdobné dohody po prohlášení konkurzu mezi dlužníkem a jeho manželem/kou, byla by dohoda neplatná. Po uzavření dohody o vypořádání společného jmění manželů mezi insolvenčním správcem a manželem/kou dlužníka přichází na řadu soud, který ji odsouhlasí, jestliže je v souladu s právními předpisy a získala také souhlas věřitelského orgánu. Splněním těchto požadavků se dohoda stává účinnou. V opačném případě, kdy jeden z orgánů nepodá souhlas nebo insolvenčnímu správci se z určitého důvodu nepovede dohodu uzavřít, rozhodne insolvenční soud v rámci řízení považovaném za incidenční spor.

Insolvenční správce by měl vždy do soupisu majetkové podstaty uvést jak majetek, jenž je ve výhradním vlastnictví dlužníka, tak i majetek společného vlastnictví manželů. Do majetkové podstaty se zahrnuje vždy ta část používaná dlužníkem k podnikání, pro kterou manžel dlužníka udělil souhlas. Pokud se bude jednat o majetek patřící do

společného jmění a zároveň nevyužívaný v podnikání a podle dohody o vypořádání přiznaný manželovi/ce, vyjme ho insolvenční správce ze soupisu majetkové podstaty. Vyjmut bude také majetek patřící evidentně do vlastnictví manžela/ky dlužníka.

Vznikla-li po vypořádání společného jmění manželů manželovi/ce dlužníka pohledávka, bude stejně jako ostatní pohledávky uspokojena.

Kdyby nastala situace, že závazky dlužníka jsou vyšší než majetek společného jmění manželů, vypořádání by nemohlo být provedeno a tím pádem by se zahrnul celý tento majetek do majetkové podstaty.

Během trvání účinků prohlášení konkurzu je vyloučeno nové společné jmění (dlužníka a jeho manžela/ky). Dojde-li např. ke vzniku nového manželství, vznik potencionálního společného jmění novomanželů nabude dnem zániku účinků rozhodnutí o prohlášení konkurzu. [5]

3.2.2 Účinky na probíhající řízení

Účinky prohlášení konkurzu na probíhající řízení upravuje § 263 odst. 1 - 4 InsZ. V 1. odst. je jasně řečeno, že dochází k přerušení soudních, správních a jiných řízení o právech a povinnostech, která byla zahájena před prohlášením konkurzu na majetek. Společným prvkem uvedených řízení je spojitost s majetkovou podstatou, které se buď přímo týkají anebo z ní mají být uspokojena, účastníkem řízení je dlužník. [4] Vlivem přerušení řízení se nekonají jednání a přestanou běžet stanovené lhůty, pokud řízení ale pokračuje, začínají lhůty běžet znovu.

Přerušení je dáno zákonem, soud ho uvede do příslušného spisu. [3] Pak o vzniklé situaci vyrozumí účastníky řízení, např. vydáním deklaratorního usnesení, ve kterém musí být uvedeno poučení obsahující podmínky, kdy lze v řízení pokračovat.

V § 264 až 267 InsZ zákonodárce stanovuje, v jakých řízeních lze vlastně pokračovat. Pokračování má za cíl dosáhnout maximálního výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (jedná se např. o pohledávku dlužníka), což je základním principem a cílem samotného konkurzního řízení. Podle Kozáka, Budína, Dadama a Pachla (2008, str. 340) „v řízeních bude pokračováno v případě, že:

- a) řízení bylo zahájeno před prohlášením konkurzu a prohlášením konkurzu bylo přerušeno,

- b) dlužník v řízení vystupoval jako žalobce nebo jiný navrhovatel,*
- c) insolvenční správce má zájem pokračovat v těchto řízeních,*
- d) insolvenční správce navrhne soudu pokračování řízení, dnem doručení návrhu se stává účastníkem.”*

Insolvenční správce takový návrh nemůže vzít zpět.

Kdyby insolvenční správce usoudil, že není vhodné v řízení pokračovat, může návrh podat sám dlužník nebo ostatní účastníci řízení. Insolvenční správce se v takovém případě musí vyjádřit výslovně nebo konkludentně (v určené lhůtě nepodá návrh na pokračování řízení). Řízení potom probíhá jen mezi dlužníkem a ostatními účastníky řízení, insolvenční správce už není účastníkem řízení. Jestliže je dlužník úspěšný, tak jakýkoli jeho prospěch lze následně zahrnout do majetkové podstaty. [4]

Účinkem prohlášení konkurzu na výkon rozhodnutí nebo exekuci u majetku náležejícího do majetkové podstaty je nemožnost jejich provedení, lze je totiž pouze nařídit. [3] Výkon rozhodnutí nebo exekuce může být provedena jen za účelem uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň a jen po rozhodnutí insolvenčního soudu. Rovněž je možné pokračovat ve výkonu rozhodnutí nebo exekuci, pokud oprávněným je sám dlužník a po prohlášení konkurzu toto oprávnění přebírá insolvenční správce.

Na rozdíl od řízení, která je možno přerušit, vymezuje zákonodárce i řízení nepřerušená po prohlášení konkurzu, účastníkem řízení zůstává dlužník. Výčet nepřerušovaných řízení můžeme nalézt v § 266 InsZ, patří zde např. trestní, daňové, dědické řízení, řízení o přestupcích a jiných správních deliktech, řízení ve věcech kapitálového trhu a další. [4]

3.2.3 Jiné účinky po prohlášení konkurzu

Prohlášení konkurzu má určitý vliv na bydlení dlužníka, záleží však na tom, jestli je dlužníkova nemovitost v jeho vlastnictví nebo ji má v nájmu či podnájmu. V prvním případě, pokud se jedná o byt či dům ve vlastnictví dlužníka, insolvenční správce ho zahrne do soupisu majetku a následně ho prodá. Dlužník je povinen se vystěhovat a nový vlastník je povinen zařídit dlužníkovi přístřeší, ale nynější kvalita nemusí odpovídat kvalitě tehdejší jeho nemovitosti, přístřeším může být např. ubytovna.

Ve druhém případě, jestliže dlužník bydlí v pronajatém bytě či domě, insolvenční správce smlouvu vypoví, vypovědět ji však může i druhá smluvní strana. [11] Problematika nájemních a podnájemních smluv je upravena v § 256 InsZ. Vypovězena může být jak smlouva sjednaná na dobu určitou, tak i smlouva sjednaná na dobu neurčitou. Výpovědní lhůta nesmí převýšit 3 měsíce, a to i v situaci, kdy tato výpovědní doba byla sjednána ve smlouvě na dobu delší. Insolvenční správce má oprávnění vypovědět nájemní smlouvu, jejíž úprava podléhá občanskému zákoníku nebo i jiným dalším předpisům. Jestli je dlužník na pozici pronajímatele, vzniká jeho nájemci, který by mohl být zatížen předčasným ukončením nájmu a tím dotčen ve svých oprávněných zájmech, možnost obrany spočívající v podání návrhu na zrušení výpovědi insolvenčnímu soudu. Podání návrhu musí být do 15 dnů od doručení výpovědi nájemci. Dané skutečnosti může využít jen nájemce, má-li smlouvu uzavřenou na dobu určitou. Rozhodnutí soudu zrušit výpověď, závisí na nájemci. V zásadě soud vyhoví, jestliže nájemce předmět nájmu koupí. Stejným způsobem lze postupovat i při vypovězení smlouvy podnájemní.

Zaplacení nájemného nebo jiné úhrady před prohlášením konkurzu může být uplatněno přihlášením pohledávky jako pohledávky podmíněné.

Velmi podobná aplikace platí i pro leasingové smlouvy, smlouvy o koupi najaté věci a danou aplikaci je možno dovodit např. u smlouvy o nájmu dopravního prostředku či smlouvy o nájmu podniku a dal., protože se jedná o nájemní smlouvy. [3]

V případě smlouvy o výpůjčce, kde předmětem je věc individuálně určená, může věřitel požádat osobu povinnou (třetí) o vrácení věci, i když neuplynula doba stanovená na zapůjčení. Pokud ji povinná (třetí) osoba nevrátí, může se insolvenční správce dožadovat jejího vrácení formou žaloby a posléze výkonu rozhodnutí. Insolvenční správce požádá o vrácení věci, jen pokud tak uzná za vhodné. Někdy mohou náklady na údržbu, správu věci zatěžovat majetkovou podstatu a ponechání dané věci třetí osobě se tedy jeví jako nejlepší řešení. [4]

Zvláštní právní předpisy stanovují další účinky prohlášení konkurzu, takovým předpisem je např. živnostenský zákon, účinkem prohlášení konkurzu je dle § 8 ŽZ zákaz provozování živnosti právnickým nebo fyzickým osobám. [3]

3.3 Úkony navazující po prohlášení konkurzu

Pro popsání jednotlivých úkonů navazujících po prohlášení konkurzu je na místě znovu krátce zrekapitulovat kroky uskutečněné před samotným prohlášením konkurzu. Prvním krokem je podání insolvenčního návrhu ze strany dlužníka nebo věřitele, kdy dlužník, je-li právnickou nebo fyzickou osobou-podnikatelem je povinen podat insolvenční návrh hned, co se dozví o svém úpadku ve formě platební neschopnosti. Podáním návrhu je zahájeno insolvenční řízení. Druhým krokem je rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku a následně určení způsobu jeho řešení. Podle Březinové (2009, str. 154) „*může insolvenční soud rozhodnout o konkurzu:*

- a) *společně s rozhodnutím úpadku* – insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku prohlášení o konkurzu, jestliže je dlužník osoba, u které insolvenční zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením, nebo
- b) *samostatně* – nejprve insolvenční soud rozhodne o úpadku, poté rozhodne dalším opatřením o způsobu řešení úpadku konkurzem,
- c) *samostatně* – nejprve bude rozhodnuto o úpadku a řešení úpadku reorganizací, poté soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurz.”

Insolvenční soud rovněž rozhodne o konkurzu, pokud dlužník-nepodnikatel nevyužil možnosti podat návrh na oddlužení, který by byl soudem značně přezkoumán. Třetím krokem je zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkurzu v insolvenčním rejstříku. Začínají běžet výše uvedené účinky.

Kromě účinků nastávají po prohlášení konkurzu procesní úkony, jejichž provedení zajistí již zmiňovaný insolvenční správce spolu s dalšími činnostmi. Procesní úkony navazující na prohlášení konkurzu jsou upraveny v § 277 InsZ. Insolvenční správce by měl navázat na předběžného správce, pokud byl dříve stanoven. Většinou se předběžný správce stává správcem insolvenčním. Jestliže se nejedná o tutéž osobu, pak je ze strany předběžného správce dána povinnost informovat o všech provedených činnostech a jejich výsledcích a předat potřebné doklady, jsou-li k dispozici insolvenčnímu správci. Předběžný správce má poskytnout insolvenčnímu správci určitou míru součinnosti. [4]

Insolvenční správce je povinen:

- vykonávat svou funkci řádně a svědomitě s odbornou péčí,

- při výkonu své funkce dát přednost společnému zájmu věřitelů před vlastními zájmy,
- poskytnout součinnost věřitelským orgánům a účastnit se jejich jednání,
- podávat věřitelským orgánům a insolvenčnímu soudu zprávu o stavu insolvenčního řízení (minimálně jednou za 3 měsíce),
- po rozhodnutí o úpadku insolvenčním soudem přijmout plnění od dlužníků svého dlužníka.

O úkonech prováděných insolvenčním správcem bylo již pojednáno na začátku této kapitoly. Mezi stěžejní povinnosti a úkony však patří zjištění a soupis dlužníkovu majetku, pořízení seznamu přihlášených pohledávek nebo dle § 277 odst. 4 InsZ sestavení mezitímní účetní závěrky nebo přehledu o příjmech, výdajích, majetku a závazcích ke dni předcházejícímu dni, kdy nastaly účinky prohlášení konkurzu.

3.3.1 Soupis majetkové podstaty a seznam přihlášených pohledávek

Během insolvenčního řízení provádí insolvenční správce soupis dlužníkovu majetku patřící do majetkové podstaty, soupisu předchází proces samotného zjišťování majetkové podstaty. Tento proces realizuje insolvenční správce už od svého ustanovení a má povinnost řídit se instrukcemi insolvenčního soudu, na rozdíl od soupisu, který je prováděn po prohlášení konkurzu. Dle § 217 InsZ můžeme soupis vymezit jako listinu, pro jejíž sestavení vychází insolvenční správce ze seznamu majetku dlužníka, z prohlášení dlužníka či jiných osob týkajícího se jeho majetku. Insolvenční správce by měl však klást největší důraz na své zjištění. Soupis je průběžně doplňován podle pokynů insolvenčního soudu a za součinnosti věřitelského výboru.

V soupisu je třeba uvést určité náležitosti jako označení insolvenčního soudu, spisovou značku, označení dlužníka a insolvenčního správce, pořadové číslo položky sepisovaného majetku a údaje potřebné k identifikaci sepisovaného majetku, ocenění sepisovaného majetku (popřípadě informace, pokud k ocenění nedošlo), údaje osoby provádějící ocenění, údaje osoby uplatňující k sepisovanému majetku své právo, údaje osoby, které sepisovaný majetek náleží, údaje osoby tvrdící existenci důvodu, kvůli kterému nemá být sepsaná položka soupisu obsažena v soupisu, dále musí být uveden důvod a den zapsání/vyloučení sepisovaného majetku do/ze soupisu.

Dle InsZ může být majetek z majetkové podstaty doplněn nebo vyňat. Na základě soupisu bude majetek dlužníka insolvenčním správcem zpeněžen.

Insolvenční správce má na starost přezkoumání přihlášených pohledávek, ze kterých vytvoří seznam, po skončení doby k podání přihlášek pohledávek ho uzavře. Seznam musí být vždy dokončen před konáním přezkumného jednání. Blíže problematiku uvádí § 278 InsZ. [3]

3.3.2 Zpráva o hospodářské situaci dlužníka

Insolvenční správce je povinen sestavit ke dni prohlášení konkurzu zprávu o hospodářské situaci dlužníka. Využívá přitom výše zmíněného soupisu majetkové podstaty a seznamu přihlášených pohledávek. Jeho úkolem je srovnat majetkovou podstatu se závazky dlužníka a určit možnost dalšího nakládání s jeho podnikem. Zprávu předá insolvenční správce insolvenčnímu soudu, ale nejpozději 7 dní před konáním první schůze věřitelů. Zpráva je následně zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Lhůta 7 dnů je stanovena tak, aby se s ní mohli seznámit všichni přihlášení věřitelé. [5]

3.3.3 Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžení majetkové podstaty je jednou ze zásadních činností insolvenčního správce. Zákonodárce definuje dle § 283 odst. 1 InsZ zpeněžení majetkové podstaty jako *„převedení veškerého majetku, který do ní náleží, na peníze za účelem uspokojení věřitelů. Za zpeněžení se k tomuto účelu považuje i využití bankovních kont dlužníka a jeho peněžní hotovosti. Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí i úplatné postoupení dlužnickových pohledávek; ujednáními, která tomu brání, není insolvenční správce omezen.“* [3]

Z definice můžeme vyčíst, že za zpeněžení se považuje i využití bankovních kont a peněžní hotovosti dlužníka, jedná se v tomto případě o změnu oproti ZoKV, která má význam zejména pro výpočet odměny insolvenčního správce. [5]

Ke zpeněžení majetkové podstaty dochází v době po rozhodnutí o úpadku a po prohlášení konkurzu, ale až po konání první schůze věřitelů. Existují však výjimky umožňující dřívější zpeněžení, pokud jde buď o věci ohrožené zkázou či znehodnocením nebo pokud tak rozhodne insolvenční soud. [3]

Základem pro zpeněžení majetkové podstaty je samotný její soupis, ten opravňuje insolvenčního správce provést zpeněžení. Kdyby se objevil další majetek dlužníka, o

kterém insolvenční správce nevěděl, je povinen nový majetek zahrnout do soupisu a poté provést jeho zpeněžení.

Insolvenční správce rozhoduje o způsobu zpeněžení majetkové podstaty, potřebuje k tomu udělený souhlas věřitelského výboru. Mezi takové způsoby řadíme veřejnou dražbu, prodej movitých věcí a nemovitostí dle ustanovení OSŘ a výkon rozhodnutí, prodej majetku mimo dražbu a specifický způsob, podobný prodeji majetku mimo dražbu, zpeněžení dlužníkovy podniku jedinou smlouvou. K nejčastěji využívaným způsobům patří prodej veřejnou dražbou nebo prodej majetku mimo dražbu. [5]

Zpeněžení majetku veřejnou dražbou dle § 287 InsZ souvisí s úpravou zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách. Insolvenční správce navrhne dobrovolnou dražbu, kterou provede dražebník (osoba s příslušným živnostenským oprávněním). Insolvenční správce nejprve uzavře s dražebníkem smlouvu o provedení dražby, smlouva se stává účinnou až po schválení věřitelským výborem. Opět se zde setkáváme s posílením vlivu věřitelů, jako např. už ve zmíněném konání první schůze věřitelů, jenž předchází ZoKV neobsahoval a insolvenční správce tak žádný souhlas nepotřeboval. Souhlas insolvenčního soudu u daného způsobu není požadován. [3] Veřejnou dražbou je obvykle dosahováno nejvyššího příjmu do majetkové podstaty, avšak je řazena mezi nejnákladnější a většinou nejvíce zdoluhavé způsoby zpeněžení majetku. Nevýhodné je její využití zejména u majetku těžce zpeněžitelného nebo nižší hodnoty. U tohoto typu majetku se využívá způsob zpeněžení prodejem mimo dražbu. Jedná se o způsob mnohem méně transparentní oproti výše uvedené formě, proto insolvenční správce potřebuje k prodeji souhlas nejen věřitelského výboru, ale i insolvenčního soudu. K účinnosti smlouvy o prodeji s konkrétním kupcem je nutný souhlas obou orgánů a to samé platí i u stanovení konkrétní kupní ceny. Souhlas se nevztahuje na věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením a na věci sloužící k běžnému obchodování při pokračujícím provozu podniku. [5] Dalším způsobem zpeněžení majetkové podstaty je soudní prodej movitých věcí a nemovitostí dle ustanovení OSŘ. Insolvenční správce je jediným účastníkem řízení a zároveň jedinou osobou, která může podat návrh popřípadě odvolání. K návrhu je nutno přiložit rozhodnutí o prohlášení konkurzu, insolvenčním soudem potvrzený soupis majetkové podstaty a odsouhlasení daného způsobu věřitelským výborem. Tuto formu insolvenční správce využije např. v situaci, kdy nebude chtít dalšími výdaji příliš zatěžovat majetkovou podstatu.

Specifickým způsobem zpeněžení majetku dlužníka je zpeněžení podniku dlužníka a to jedinou smlouvou. Úprava této problematiky je sice uvedena v InsZ, ale použije se i ObchZ upravující smlouvu o prodeji podniku. Insolvenční správce, jestliže zvolí uvedený způsob, musí dostat souhlas věřitelského výboru i insolvenčního soudu, aby následně uzavřená smlouva o prodeji podniku (dlužníka) jedinou smlouvou byla účinná. [3]

V úvodu kapitoly byla uvedena definice konkurzu, jejíž část zahrnovala poměrné uspokojení věřitelů z výnosu zpeněžení majetkové podstaty. Podle InsZ dochází k posílení vlivu zajištěných věřitelů oproti předešlé úpravě. Pokud tedy dochází ke zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty sloužící k zajištění pohledávky, uplatňuje zajištěný věřitel přednostní právo při uspokojení svých pohledávek. Insolvenční správce při volbě způsobu zpeněžení či kupce nebo ceny nemusí mít souhlas insolvenčního soudu nebo věřitelského výboru, ale dbá a je vázán pouze na pokyny zajištěného věřitele vedoucí ke zpeněžení.

Insolvenční správce je při zpeněžování majetkové podstaty vázán zákonem stanovenými předkupními právy a právy nájemců a zároveň musí dát pozor na osoby, u nichž je dán zákaz nabývání majetku z podstaty. [5] Výčet těchto osob je uveden v § 295 InsZ, patří zde např. dlužník, osoby mu blízké, prokurista dlužníka a další. [4]

3.4 Závěr konkurzu

3.4.1 Konečná zpráva a rozvrh

Insolvenční správce může v průběhu řízení navrhnout insolvenčnímu soudu částečný rozvrh. Tento návrh musí mít souhlas věřitelského orgánu. Částečný rozvrh následně umožňuje získat věřitelům poměrnou část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty dříve než v závěru insolvenčního řízení při řádném rozvrhovém usnesení. Návrh na částečný rozvrh musí obsahovat pohledávky a jejich výši a přehled přihlášek, které mají být uspokojeny. Zpracovaný návrh je předložen insolvenčnímu soudu, jenž vydá usnesení o povolení částečného rozvrhu, pokud splňuje veškeré jeho podmínky uvedené v § 301 InsZ. Jestliže usnesení nabude právní moci, přistoupí insolvenční správce k částečnému vyplacení věřitelů.

Závěr konkurzu je charakterizován dvěma důležitými kroky, prvním krokem je projednání konečné zprávy, k jejímuž dni sestavení je povinen insolvenční správce sestavit účetní závěrku, a druhým následné vydání řádného rozvrhového usnesení.

V závěru zpeněžení majetkové podstaty odevzdá insolvenční správce insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 142) „*předložení konečné zprávy tedy nebrání, jestliže*

- *dosud nejsou ukončeny incidenční spory, pokud jejich výsledek nemůže podstatně ovlivnit závěr konečné zprávy,*
- *se nepodařilo zpeněžit veškerý majetek náležející do majetkové podstaty, pokud dosud nezpeněžený majetek může být z majetkové podstaty vyňat.“*

Obsahem zprávy je veškerá práce insolvenčního správce včetně vyčíslení finančních výsledků, její bližší obsah nalezneme v § 302 odst. 2 InsZ. Podstatnou náležitostí konečné zprávy je uvedení věřitelů a výše jejich podílů na vyčíslené rozdělované částce. Se zprávou přikládá insolvenční správce vyúčtování nejen své odměny a výdajů, ale i předběžného správce nebo dalších správců podílejících se na správě majetkové podstaty. Takto vypracovaná konečná zpráva je předána insolvenčnímu soudu, pokud je po přezkoumání v pořádku, soud ji zveřejní vyhláškou v insolvenčním rejstříku, jejíž součástí je výzva směřující k účastníkům řízení, aby do 15 dnů od zveřejnění podali případné námitky. Poté insolvenční soud svolá jednání ohledně projednání dané zprávy, kterého je insolvenční správce povinen se zúčastnit. Nicméně insolvenční soud posílá předvolání, jak už zmíněnému insolvenčnímu správci, tak všem věřitelům, kteří podali námitky a také věřitelskému orgánu. Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 144) „*insolvenční soud na základě námitek podaných proti konečné zprávě a samotné konečné zprávě:*

- a) konečnou zprávu schválí, nebyly-li námitky podány nebo pokud jsou nedůvodné,*
- b) nařídí doplnění nebo změnu konečné zprávy, pokud shledá v konečné zprávě nedostatky nebo shledá, že jsou některé námitky důvodné, ale nemění základní obsah konečné zprávy,*
- c) konečnou zprávu odmítne, shledá-li že námitky podané proti konečné zprávě jsou důvodné a zpochybňují konečnou zprávu jako celek. Insolvenční soud uloží insolvenčnímu správci, aby konečnou zprávu ve stanovené lhůtě přepracoval.“*

Po projednání následuje příprava rozvrhového usnesení, jehož cílem není uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou (vymezených v § 168 InsZ), pohledávek jim obdobným (vymezených v § 169 InsZ) nebo zajištěných pohledávek přihlášených věřitelů v rozsahu náležejícímu zpeněžení majetku, který je určen k zajištění, z důvodu jejich

vyplacení ještě před vydáním samotného rozvrhového usnesení. [5] Uspokojeny budou pohledávky, které nemohou být takto uspokojeny. Posléze, co jsou výše vyjmenované pohledávky vyplaceny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení, jenž musí vždy zahrnovat, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku obsaženou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Jestliže je návrh soudem přezkoumán, následuje vydání rozvrhového usnesení s konkrétně určenými částkami, které insolvenční správce věřitelům vyplatí. Způsob vyplacení je uveden v § 307 odst. 3 InsZ. Usnesení bude doručeno insolvenčnímu správci, dlužníkovi a v něm uvedeným věřitelům (ti všichni mohou podat odvolání), jeho součástí je i lhůta stanovená pro insolvenčního správce k jeho splnění. [3] Po tomto splnění předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu zprávu.

3.5 Zrušení konkurzu

Zrušení konkurzu je bráno za konečný a tím pádem poslední krok insolvenčního řízení. Tento krok může nastat kdykoliv během insolvenčního řízení. Nemusí k němu tedy dojít jen po vydání a realizování rozvrhového usnesení.

3.5.1 Důvody zrušení konkurzu

Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 145) „*insolvenční soud zruší konkurz:*

- a) zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek; to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,*
- b) zjistí-li, že není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,*
- c) po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,*
- d) zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty,*
- e) jestliže dlužník v průběhu konkurzu zemře,*
- f) na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojí listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkurzu souhlas a na které je úředně ověřená pravost podpisů osob, které tuto listinu podepsaly.“*

U důvodů uvedených pod písmeny a) – e) není nutný ke zrušení návrh dlužníka, věřitelů nebo insolvenčního správce. V posledním bodě ale zruší insolvenční soud konkurz jen na návrh dlužníka.

Splněním rozvrhového usnesení, uvedeným pod bodem c), bývá konkurz insolvenčním soudem nejčastěji zrušen. Byly tímto splněny všechny předpoklady jako zpeněžení majetku dlužníka, následné uspokojení přihlášených věřitelů a všechno tak, aby byly co nevyšší maximálně srovnané vztahy mezi dlužníkem a jeho věřiteli.

3.5.2 Důsledky zrušení konkurzu

Jestliže nabude právní moci rozhodnutí o zrušení konkurzu, znamená to, že zaniká jak insolvenční řízení, tak veškeré jeho účinky (výjimku tvoří ty, kde existuje předpoklad jejich navrácení do stavu před prohlášením konkurzu), pouze funkce insolvenčního správce je nadále prozatím zachována, i když dispoziční oprávnění přechází opět na dlužníka. [5] Tato právní moc vychází z předpokladu obeslání dlužníka, insolvenčního správce a přihlášených věřitelů, kterým uplynula doba 15 dnů začínající běžet od zveřejnění rozhodnutí o zrušení konkurzu v insolvenčním rejstříku, kdy se mohli tito věřitelé odvolat. Po splnění povinností insolvenčního správce ke dni zrušení konkurzu uvedených v § 313 odst. 2 InsZ, kde patří např. uzavření účetní knihy, sestavení účetní závěrky dlužníka a další, je jeho funkce insolvenčním soudem ukončena. V případě, že je dlužník právnická osoba, budou za něj jednat statutární orgány nebo likvidátor (kdyby byl v likvidaci). [8]

Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 148) „*dojde-li v důsledku zrušení konkurzu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro to, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující ke zrušení a zániku dlužníka, který je právnickou osobou, bez právního nástupce, pohledávky věřitelů nebo jejich části, které nebyly uspokojeny v insolvenčním řízení zanikají, pokud nemohou být uspokojeny ze zajištění.*“

Druhý důvod, uvedený v předchozí větě je podkladem pro výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku, pakliže nepůjde o právnickou osobu zřízenou zákonem. [4]

V případě dlužníka (fyzické osoby) je nutno dodat, že jestli nepostačoval jeho majetek k úhradě všech dluhů, dluhy nezanikají a věřitelé se mohou domáhat jejich splnění. [11] Promlčecí lhůta je zde stanovena na 10 let a začíná běžet od nabytí právní moci rozhodnutí. [3]

3.6 *Nepatrný konkurz*

Nepatrný konkurz je zvláštní forma úpadku nebo hrozícího úpadku pro konkurzy menšího rozsahu, která představuje zjednodušený způsob klasického (standardního) konkurzu projevující se právě ve zjednodušených procesních pravidlech oproti tradičnímu průběhu konkurzu. [5] Odchyly od pravidel standardního konkurzu stanovuje § 315 InsZ a další je oprávněn stanovit insolvenční soud. Cílem této formy konkurzu je rychlé a pružné řízení, s menším vynaložením nákladů.

O nepatrném konkurzu rozhoduje insolvenční soud, a to i bez předchozího návrhu, jeho rozhodnutí je pak oprávněna ovlivňovat schůze věřitelů. [13] Insolvenční soud dané rozhodnutí vydá buď současně s prohlášením konkurzu nebo zvlášť v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkurzu. [1]

Podle Březinové (2009, str. 156) „*nepatrný konkurz může proběhnout*

- a) u fyzických osob, které nepodnikají, nebo*
- b) u osob, jejichž celkový obrat podle zákona o účetnictví za poslední účetní období předcházející prohlášení konkurzu nepřesahuje 2 000 000 Kč a dlužník nemá více než 50 věřitelů.“*

U fyzických osob-nepodnikatelů je o nepatrném konkurzu rozhodnuto v případě, kdy dlužník podal návrh na povolení oddlužení, jenž mu byl ale zamítnut, nebo této možnosti vůbec nevyužil. [4]

3.7 *Zhodnocení konkurzu z pohledu věřitele a dlužníka*

Závěrem kapitoly zabývající se konkurzem bych chtěla zhodnotit výhody nové úpravy insolvenčního zákona z pohledu věřitele a dlužníka.

Již v samotném textu můžeme vidět značné posílení pozice věřitelů, jejich dominantní vliv se projevuje možností ovlivnit způsob řešení úpadku či výběru insolvenčního správce. Posílenou pozici věřitelů ukazuje také zejména nutný souhlas věřitelského výboru, nezbytný pro určité úkony insolvenčního správce. V předchozí úpravě ZoKV se jednalo přitom pouze o jejich vyjádření a souhlas nutný nebyl. V předchozím zákoně byli věřitelé uspokojováni podle tzv. tříd, nynější úprava je postavena na uspokojení věřitelů podle jejich právního postavení. Zajištění věřitelé mají patřičné výhody oproti věřitelům nezajištěným, jelikož InsZ předpokládá, že každý věřitel může institut

zajištění využít. Jestli dát přednost konkurzu před jiným způsobem řešení úpadku, závisí vždy na situaci, ve které se dlužník nachází. Nicméně, jak už bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, pakliže není možný jiný způsob řešení úpadku, rozhodne soud o konkurzu.

Konkurz je jedinou formou řešení úpadku, které může využít právnická i fyzická osoba bez ohledu na to zda je podnikatelem či nikoli. Dlužník by měl během konkurzu poskytnout insolvenčnímu správci maximální součinnost, má vůči němu informační povinnost, ale i právo popřít pohledávku. Také má právo obrátit se na soud, pokud se domnívá, že se věřitelé či insolvenční správce nechovají řádně. Opět se v případě dlužníka jeví předpoklad, že pokud existuje možnost jiného způsobu řešení úpadku (reorganizace, oddlužení), bude jeho snahou této možnosti využít a tímto dát před konkurzem přednost.

4. Reorganizace

4.1 Vymezení pojmu

Reorganizace je dalším způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, kterou ale na rozdíl od konkurzu řadíme mezi způsoby sanační. Zákonodárce definuje v § 316 odst. 1 InsZ tak, že *„reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.“*

Samotný pojem reorganizace se v českém právním systému objevuje poprvé, avšak můžeme v něm vidět do jisté míry spojitost na nucené vyrovnání a vyrovnání v předešlém ZoKV. Při zavedení reorganizace se zákonodárci inspirovali zejména americkou (Bankruptcy Law z roku 1978) a evropskou tradicí (např. rakouskou, německou, slovenskou) posledních třiceti let. [3]

Reorganizace je určena pouze pro dlužníka podnikatele, tedy osobu zapsanou v obchodním rejstříku nebo podnikající na základě živnostenského nebo jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, anebo pokud se jedná o osobu provozující zemědělskou výrobu zapsanou do evidence podle zvláštního právního předpisu. [5]

Pro reorganizaci jsou charakteristické 4 znaky. První znak je obsažen ve výše uvedené definici reorganizace, jedná se tedy o postupné uspokojení pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku. Druhým znakem je řečeno, že se reorganizace týká výhradně dlužníkovu podniku bez ohledu na to, zda jde o fyzickou nebo právnickou osobu. Třetím znakem je nemožnost přistoupit k reorganizaci, pokud je podnik v likvidaci, jedná-li se o obchodníka s cennými papíry nebo na komoditní burze. Tyto tři uvedené znaky musí být naplněny vždy. Čtvrtým a velmi podstatným znakem je podmínka velikosti podniku, kdy roční obrat za poslední účetní období předcházející reorganizaci byl alespoň 100 milionů Kč nebo zaměstnává-li dlužník minimálně 100 zaměstnanců. [3] Pokud je tato podmínka splněna, mluvíme o reorganizaci standardní, v opačném případě se bude jednat o reorganizaci zkrácenou přípustnou nicméně i při splnění podmínky. [5]

Cílem reorganizace je zachovat podnik životaschopný, ozdravit a dále jej provozovat. Hlavním principem je totiž dosáhnout vyššího uspokojení, než kdyby byl

úpadek řešen konkurzem, proto je zachování podniku ekonomicky výhodnější pro dlužníkovy věřitele a akcionáře, udržení jeho provozu pak pro zaměstnance. Samozřejmě z pohledu věřitelů spočívá výhodnost v tom, pokud je tzv. co ozdravovat, jinak by se přikláněli k již zmíněnému konkurzu. [14]

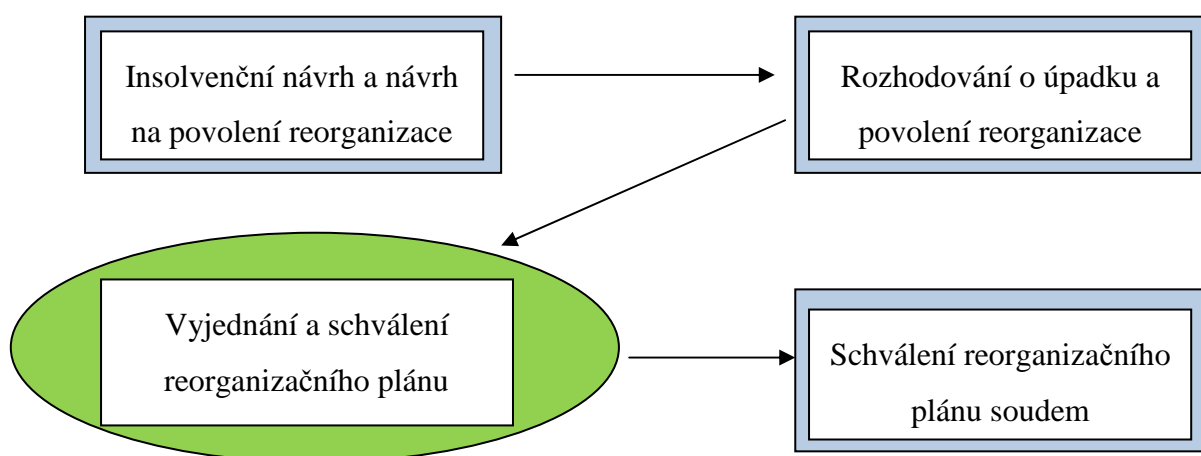
4.2 Návrh na povolení reorganizace a rozhodnutí insolvenčního soudu

4.2.1 Návrh na povolení standardní reorganizace

Podat návrh na povolení standardní (řádné) reorganizace může jak dlužník, tak přihlášený věřitel, ale v dobré víře, že jsou nebo budou dodrženy veškeré podmínky stanovené pro schválení reorganizačního plánu. [6] Daný návrh bývá podáván samostatně již během zahájeného řízení nebo současně s insolvenčním návrhem, kdy pak oba návrhy musí splňovat patřičné náležitosti.

V případě hrozícího úpadku musí dlužník návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do dne rozhodnutí o úpadku, v dalších případech je pro podání takového návrhu stanovena lhůta maximálně do 10 dnů před konáním první schůze věřitelů (uskutečněná po rozhodnutí o úpadku).

Obr. č 4.1: Základní schéma standardní reorganizace

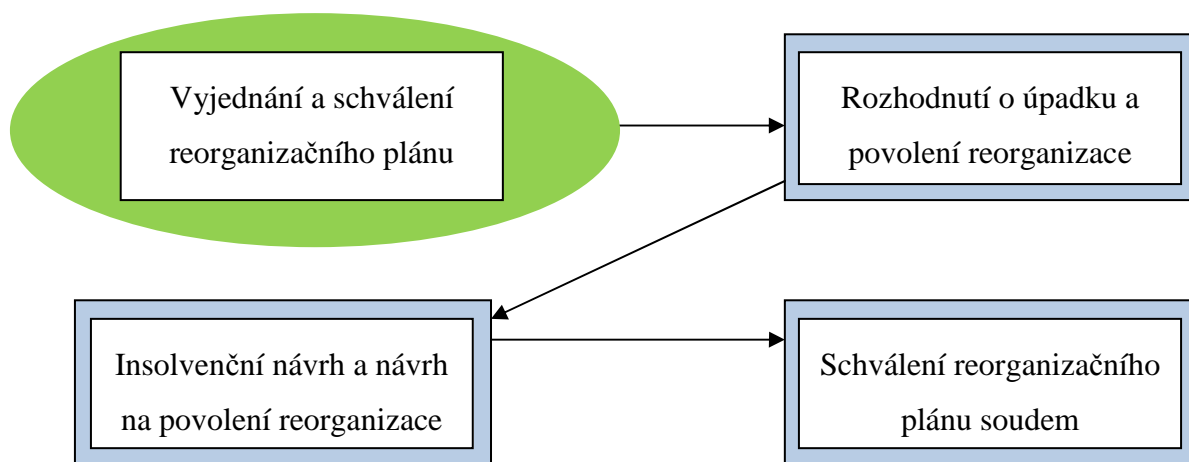
Zdroj: KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L. *Insolvenční právo, aneb, Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

4.2.2 Návrh na povolení zkrácené reorganizace

Návrh na povolení zkrácené (předpřipravené či předbalené) reorganizace může podat opět jak dlužník, tak přihlášený věřitel, avšak tento typ reorganizace bude možný, jestliže dlužník ve lhůtě do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předloží insolvenčnímu soudu reorganizační plán. Tento plán je založen na předpokladu, že bude schválen alespoň polovinou zajištěných a stejně tak nezajištěných věřitelů. U hrozícího úpadku je postup stejný jako u standardní reorganizace. [5]

Obr. č 4.2: Základní schéma zkrácené reorganizace

Zdroj: KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L. *Insolvenční právo, aneb, Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

4.2.3 Náležitosti návrhu na povolení reorganizace a rozhodnutí insolvenčního soudu

Kromě obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 a § 79 OSŘ musí podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 160) „návrh na povolení reorganizace podaný dlužníkem obsahovat především:

- a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,
- b) dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern, včetně údajů o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení, anebo prohlášení, že není takovýchto osob,
- c) údaj o způsobu navrhované reorganizace.“

Dále je nutné přiložit seznam majetku a závazků. Kdyby dlužník předložil seznamy v insolvenčním řízení už dříve a došlo v nich ke změnám, tak je potřeba ještě připojit prohlášení o těchto změnách. [6]

V seznamu majetku je povinen dlužník uvést majetek jednotlivě, uvede i pohledávky a k nim nezbytné požadované údaje jako jejich výši, právní důvod jejich vzniku, přiloží svůj názor k dobytosti pohledávek a v případě vedení soudního či jiného řízení kvůli určité pohledávce na řízení upozorní nebo dodá rozhodnutí (bylo-li již rozhodnuto).

V seznamu závazků dlužník uvede všechny osoby (fyzické i právnické), které mají vůči němu pohledávku, jiná majetková práva nebo je (pohledávky, jiná majetková práva) vůči němu uplatňují. Jestliže má dlužník věřitele s nárokem na uspokojení ze zajištění, budou v seznamu uvedeni zvlášť spolu s dlužníkovým majetkem sloužícím k zajištění. Opět je důležité přiložit dlužníkovu stanovisko k jednotlivým pohledávkám či uplatňovaným majetkovým právům, kde uvede, jaké z nich popírá s uvedením důvodu či výše a proč.

Kromě obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 a § 79 OSŘ musí podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 161) „*návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem obsahovat především:*

- a) *označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,*
- b) *údaj o způsobu navrhované reorganizace.“*

Takový návrh podaný věřitelem musí být schválen schůzí věřitelů, kdyby ho schůze neschválila, insolvenční soud by ho zamítl. Insolvenční soud má konečné rozhodnutí, i kdyby byl tedy návrh schůzí věřitelů schválen, může jej zamítnout pro nesplnění zákonných podmínek. [5]

Návrh na povolení reorganizace musí splňovat všechny náležitosti a další požadavky stanovené insolvenčním soudem uvedené § 320 odst. 1 a 2 InsZ, jinak bude osoba, která návrh podala, vyzvána k jeho opravě či doplnění obsahující i poučení insolvenčního soudu, jak opravu/doplnění vykonat. [8] Jestli by tak učiněno nebylo, insolvenční soud by návrh na povolení reorganizace odmítl. Dané rozhodnutí pak bude doručeno dlužníku, předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a osobě, jež návrh podala, ta se může následně proti rozhodnutí odvolat.

Nicméně i insolvenční návrh musí splňovat dané náležitosti dle § 128 odst. 1 InsZ. V jeho případě povinnost vyzvat ze strany insolvenčního soudu není (s výjimkou nedostatku příloh). Pokud by byl insolvenční návrh odmítnut, bude tím pozastaveno řízení o návrhu na povolení reorganizace. Osoba, jejíž návrh byl tímto způsobem odmítnut, může insolvenční návrh a návrh na povolení reorganizace podat opětovně.

Insolvenční soud dle § 326 InsZ návrh na povolení reorganizace zamítne, existuje-li předpoklad, že jím byl sledován nepoctivý záměr, dále pokud jej podala stejná osoba, o které insolvenční soud v minulosti rozhodnul, a jak bylo výše zmíněno, tak zamítnut bude také návrh podaný věřitelem, ale neschválený schůzí věřitelů. V posledním uvedeném případě prohlásí insolvenční soud na majetek dlužníka konkurz. [5] Zamítnutí je následně doručeno navrhovateli, dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru, odvolat se může pouze navrhovatel. [6]

Do nabytí účinnosti rozhodnutí insolvenčního soudu ohledně reorganizace, může navrhovatel návrh na povolení reorganizace vzít zpět. Insolvenční soud to vezme na vědomí a rozhodnutím písemně informuje navrhovatele, dlužníka, insolvenčního správce a věřitelský výbor. Insolvenční soud následně rozhodne o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka. [5]

Jestli návrh na povolení reorganizace nebude odmítnut, zamítnut nebo bráno na vědomí jeho vzetí zpět, pak podle Březinové (2009, str. 142) „*insolvenční soud rozhodne o reorganizaci*“:

- a) ***společně s rozhodnutím o úpadku*** – insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o reorganizaci, jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů nebo
- b) ***samostatně*** – nejprve insolvenční soud rozhodne o úpadku, poté rozhodne dalším opatřením o způsobu řešení úpadku reorganizací, přičemž návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak přihlášený věřitel. “

Opět insolvenční soud doručí rozhodnutí o povolení reorganizace stejným osobám jako v případě zamítnutí nebo zpětvzetí, proti takovému rozhodnutí se však nelze odvolat. Rozhodnutí o povolení reorganizace musí obsahovat náležitosti uvedené v § 329 InsZ. [4]

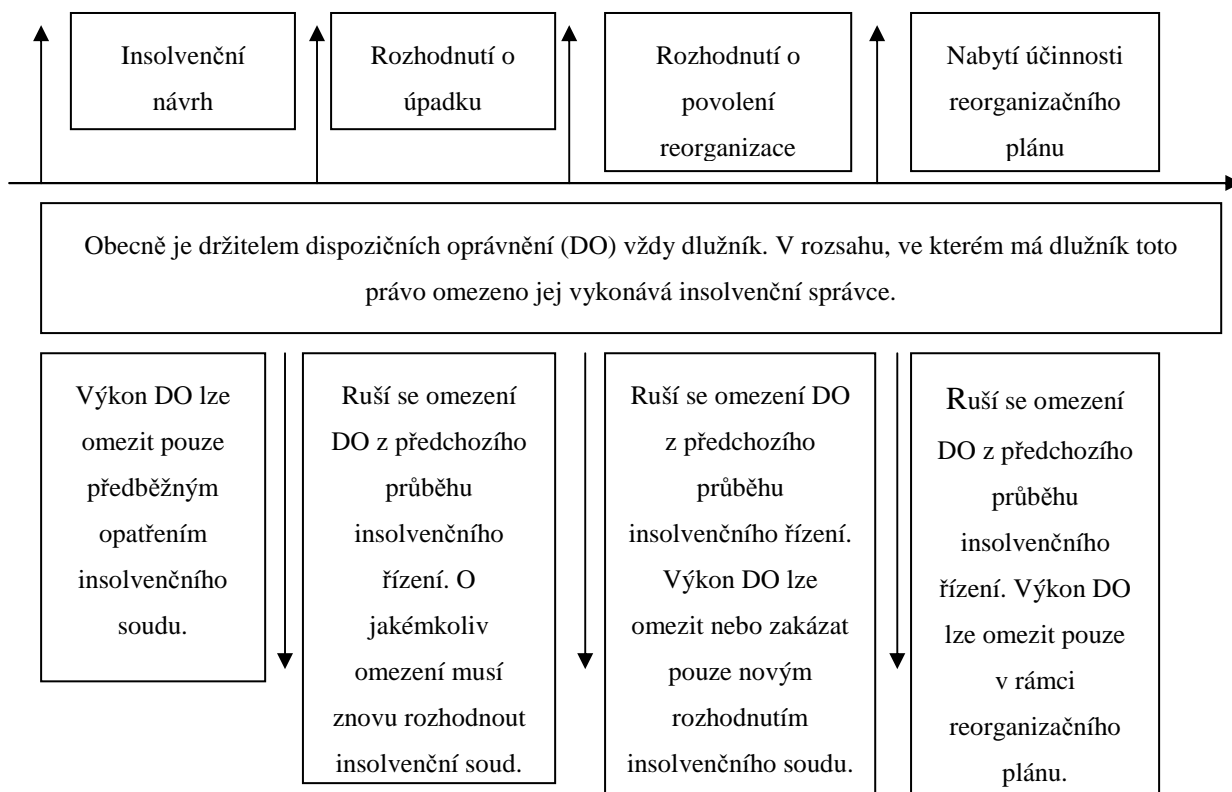
4.3 Účinky povolení reorganizace

4.3.1 Oprávnění dlužníka a insolvenčního správce po povolení reorganizace

Od povolení reorganizace a v celém jejím průběhu má dlužník oproti konkurzu dispoziční oprávnění. Pro vymezení jeho povinnosti budou obdobně platit § 36 a § 37 InsZ. Dlužník je povinen jednat svědomitě a s odbornou péčí, s cílem co nejvyššího uspokojení věřitelů. Další povinnost tkví v poskytování součinnosti věřitelskému výboru, kterému spolu s insolvenčním správcem předloží minimálně jednou za tři měsíce zprávu informující o průběhu reorganizace. Vykonává-li právní úkony související s majetkovou podstatou (např. se tím změní její hodnota či postavení věřitelů), potřebuje vždy souhlas věřitelského výboru. Pokud dlužník způsobil škodu věřitelům nebo třetím osobám kvůli porušení svých povinností, musí zato náležitě odpovídat. Jeho dispoziční oprávnění mohou být soudem omezena v případě návrhu insolvenčního správce nebo věřitelského výboru, omezení končí nabytím účinnosti reorganizačního plánu.

Insolvenční správce má za úkol dohlížet na dlužníka a jestli by došlo k výše zmíněnému omezení, pak práva, ve kterých byl dlužník omezen, začne sám vykonávat. Jeho povinností, stejně jako u dalších způsobů řešení úpadku, je zjištění a následný soupis majetkové podstaty dlužníka. Insolvenční správce musí přezkoumat přihlášené pohledávky na přezkumném jednání svolaném insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku. Pokud je nějaká vadná či neúplná, upozorní příslušného věřitele k nápravě, potom z nich vytvoří seznam, kde uvede, kterou z nich popírá. Právo na popření pohledávky má i dlužník a vzniklé účinky takového popření (po povolení reorganizace) jsou stejné jako u insolvenčního správce. Insolvenční správce je také osobou rozhodující o působnosti valné hromady nebo členské schůze, jejichž výkon funkce je během reorganizace pozastaven. [5] Také dohlíží a kontroluje činnost dlužníka při plnění reorganizačního plánu, který je povinen o tom insolvenčního správce informovat. Sám zajišťuje procesní úkony související s účinností reorganizačního plánu. Insolvenční správce podává informace věřitelskému výboru a insolvenčnímu soudu o výsledcích své činnosti (minimálně jednou za tři měsíce). [14]

Obr. č 4.3:

Zdroj: KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L. *Insolvenční právo, aneb, Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

4.3.2 Postavení věřitelů během reorganizace

K účastníkům reorganizace z řad věřitelů dle § 334 InsZ přiřazujeme přihlášené věřitele, věřitele s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitele jim na roveň postaveným. Pokud je dlužník v úpadku ve formě insolvence, tak jsou za účastníky z řad věřitelů považováni dle § 335 InsZ také společníci nebo členové dlužníka ve společnosti nebo družstvu, jejich pohledávka je však rovna nule.

Při reorganizaci se věřitelé rozdělují do skupin podle právního postavení a jejich hospodářských zájmů. Toto rozdělení bývá uvedeno v reorganizačním plánu spolu s kritérii rozdělení, která k němu vedla. Za samostatnou skupinu věřitelů se ale považuje dle § 337 odst. 2 InsZ každý zajištěný věřitel, členové a společníci dlužníka, věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny. Informace charakterizující nedotčenou pohledávku můžeme nalézt v § 337 odst. 3 a 4 InsZ. [6]

Insolvenční soud navrhnuté rozdělení posoudí při schvalování reorganizačního plánu a na základě pravidel v něm uvedených bývají věřitelé dlužníka uspokojováni.

4.4 Reorganizační plán

Reorganizační plán je zásadním a nejpodstatnějším dokumentem celého procesu reorganizace. Jeho provedení musí věrně zobrazovat ekonomické a právní možnosti dlužníka. [5] Reorganizační plán můžeme chápat jako vymezení právního postavení dotčených osob a opatření s cílem ozdravit provoz dlužníkovy podniku. Jsou zde uvedena všechna opatření, které je nutno vykonat, aby k ozdravení došlo.

Osobou sestavující tento plán (předkladatel) s přednostním právem sestavení a následného předložení je dlužník, pokud to neodmítne či nepředloží-li plán ve stanovené lhůtě uvedené v § 339 InsZ nebo nebylo-li na schůzi věřitelů rozhodnuto, že přednostní právo na sestavení nemá, soud by za těchto okolností následně vyzval k sestavení další osoby. [3]

4.4.1 Obsah reorganizačního plánu

Obsahem reorganizačního plánu musí být dle ustanovení § 340 InsZ především rozdělení věřitelů do skupin s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách, určení opatření k plnění reorganizačního plánu, údaj o tom, zda a jak reorganizační plán ovlivní zaměstnanost v dlužníkově podniku, a o opatřeních, jež mají být v tomto směru uskutečněna, nebo zda a jaké závazky vůči věřitelům bude mít dlužník po skončení reorganizace, určení způsobu reorganizace a další. Podle Březinové (2009, str. 146) „mezi způsoby provedení reorganizace patří

- a) *restrukturalizace pohledávek věřitelů, která spočívá v tom, že se promíne část dluhu dlužníka včetně jejich příslušenství nebo se provede odklad splatnosti pohledávek,*
- b) *prodej celé majetkové podstaty nebo její části nebo prodej dlužníkovy podniku,*
- c) *vydání části dlužníkových aktiv věřitelům nebo převod těchto aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou část,*
- d) *fúze dlužníka – právnické osoby s jinou osobou nebo převod jeho jmění na společníka se zachováním nebo změnou práv třetích osob, pokud to připouští právní předpisy o hospodářské soutěži,*

- e) vydání akcií nebo jiných cenných papírů (např. směnek, dluhopisů) dlužníkem nebo novou právnickou osobou podle písmene c) nebo d),*
- f) zajištění financování provozu dlužníkovu podniku nebo jeho části,*
- g) změna zakladatelského dokumentu nebo stanov anebo jiných dokumentů, které upravují vnitřní poměry dlužníka (např. z důvodu změny sídla, zrušení tvorby sociálního fondu).“*

V případě výčtu způsobů reorganizace bude vždy záležet na osobě, jež reorganizační plán sestavuje, jaký z nich či jejich kombinaci podle konkrétní situace, ve které se podnik nachází, vybere. Pak podle zvoleného typu reorganizace se k plánu připojí příslušné doklady, jejich výčet uvádí § 342 InsZ. [6]

4.4.2 Zpráva o reorganizačním plánu

Reorganizační plán bývá schválen schůzí věřitelů prostřednictvím zprávy o reorganizačním plánu, kterou vytváří opět předkladatel a v níž je obsažen právě již zmíněný reorganizační plán nebo jeho shrnutí a zhodnocení jeho dopadu na věřitele. Věřitelé musí mít danou zprávu k dispozici (tzn. její zveřejnění v insolvenčním rejstříku) minimálně 15 dnů před konáním této schůze, ale zpráva v insolvenčním rejstříku může být zveřejněna až po jejím schválení insolvenčním soudem.

Veškeré náležitosti, které musí zpráva o reorganizačním plánu zahrnovat, uvádí prováděcí předpis.

4.4.3 Projednání, schválení a provádění reorganizačního plánu

K projednání a následnému hlasování o přijetí reorganizačního plánu je insolvenčním soudem svolána výše uvedená schůze věřitelů a to jen za tímto účelem, nicméně InsZ nevyklučuje také možnost nesvolat žádnou schůzi a hlasovat korespondenčně (hlasovacím lístkem). Předpoklady hlasování mimo schůzi věřitelů jsou uvedeny v § 345 InsZ. Jestliže ale není stanoveno jinak, bude o reorganizačním plánu projednávat a hlasovat schůze věřitelů, způsob hlasování probíhá po skupinkách uvedených v samotném plánu. Insolvenční soud schůzi zruší nebo nesvolá v situaci, kdyby již každá skupina věřitelů hlasovala nebo byl-li reorganizační plán přijatý bez hlasování.

Aby insolvenční soud tento reorganizační plán schválil, je důležité kladné vyjádření většiny věřitelů v každé skupině, tato podmínka sice platí obecně, ale insolvenční soud

může plán schválit i když jej přijala jen jedna skupina věřitelů s výjimkou skupiny uvedené v § 335 InsZ. U společníků nebo členů dlužníka platí rovněž podmínka většiny, jde-li o dlužníka se základním kapitálem, musí souhrnný podíl společníků či členů tvořit minimálně dvě třetiny jeho základního kapitálu. U skupiny věřitelů s nedotčenými pohledávkami se reorganizační plán považuje vždy za přijatý.

Po vyjádření věřitelů nastupuje na scénu insolvenční soud, kterému je umožněno reorganizační plán schválit v případě odmítnutí nebo odmítnout v případě schválení většiny věřitelů. Insolvenční soud hledá vždy nejlepší možné řešení neboli postup, od toho se odvíjí pak jeho rozhodnutí. Podmínky schválení můžeme nalézt v § 348 InsZ. Pokud by nebyly splněny všechny tyto podmínky, byl by reorganizační plán zamítnut, odvolat se proti němu smí dlužník, předkladatel, věřitelé, kteří hlasovali pro jeho přijetí. [3]

Okamžikem nabytí právní moci onoho rozhodnutí o schválení, nastává účinnost reorganizačního plánu, pokud nebyla odložena na později, buď reorganizačním plánem, nebo insolvenčním soudem. Dané rozhodnutí je závazné nejen pro všechny účastníky insolvenčního řízení, ale i pro osoby mající s reorganizačním plánem souvislost, jelikož jejich práva nebo povinnosti jím byly dotčeny. Důležité je zmínit, že na základě poslední novelizace InsZ se účinností reorganizačního plánu ruší zákaz započtení vzájemných pohledávek mezi dlužníkem a věřitelem, který trval od chvíle zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku. S účinností dochází také k obnovení výkonu funkce valné hromady nebo členské schůze družstva, a pokud bylo patřičné omezení dlužníkovy dispozičního oprávnění, tak s touto účinností se ruší a platit bude jen to, které je uvedené v samotném reorganizačním plánu. S účinností dochází ke změně zakladatelského dokumentu nebo stanov, popřípadě jiných důležitých dokumentů týkajících se vnitřního fungování podniku a jsou následně zapsány do obchodního rejstříku. Věřiteli budou už jen ty osoby, které jsou uvedeny v reorganizačním plánu a od této chvíle lze rovněž nařídit a provést proti dlužníku výkon rozhodnutí či exekuci, jedná-li se o vymožení pohledávky vymezené v tomto plánu. [6] Věřitelský výbor má právo, u některých činností podstatných pro plnění reorganizačního plánu dlužníkem, vyžádat si, aby dlužník měl u nich jeho souhlas. Věřitelský výbor může také navrhnout insolvenčnímu soudu opatření, vedoucí k odstranění nedostatků či skončení reorganizace, zjištěných během své kontrolní činnosti. [5] Činnost dlužníka a insolvenčního správce byla již zmíněna v podkapitole 4.3.1 Oprávnění dlužníka a insolvenčního správce po povolení reorganizace.

4.5 Skončení reorganizace

Skončení reorganizace je poslední fází celého procesu reorganizace, ale může nastat stejně jako u konkurzu i během jejího průběhu. Od účinnosti reorganizačního plánu po dobu šesti měsíců nebo do tří let má totiž insolvenční soud nárok, zrušit své rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu za podmínek uvedených v § 362 InsZ. Může také rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurz. [6] Podle Kozáka, Budína a Pachla „k přeměně může dojít v případech:

- a) *reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurzu po tomto povolení navrhl,*
- b) *oprávněná osoba nesestaví ve stanovené lhůtě reorganizační plán ani po jejím případném prodloužení soudem nebo předložený reorganizační plán vezme zpět,*
- c) *insolvenční soud neschválí reorganizační plán a oprávněným osobám uplyne lhůta k jeho předložení,*
- d) *v průběhu provádění reorganizačního plánu dlužník neplní své podstatné povinnosti stanovené tímto plánem nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možno splnit,*
- e) *dlužník neplní řádně a včas úroky podle § 171 odst. 4 InsZ, nebo v podstatném rozsahu neplní své jiné splatné peněžité závazky,*
- f) *dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, ačkoliv podle reorganizačního plánu podnikat měl.“*

V situaci a) – c) rozhodne insolvenční soud bez jednání, v situaci d) – f) rozhodne po jednání s dlužníkem, navrhovatelem, insolvenčním správcem a věřitelským výborem. Těmto osobám doručí své rozhodnutí, vůči němu se mohou odvolat. S přeměnou pak nastávají účinky spojené s prohlášením konkurzu. Byl-li však reorganizační plán splněn v podstatných bodech, nemůže k přeměně dojít.

Ale za předpokladu správného průběhu reorganizace, dojde ke splnění reorganizačního plánu nebo podstatných jeho částí. Na základě toho vydá insolvenční soud rozhodnutí a tím reorganizace úspěšně končí, protože došlo k naplnění jejího účelu, odvolání není možné. Následně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech. [3]

4.6 Zhodnocení reorganizace z pohledu věřitele a dlužníka

Reorganizace je formou sanační, jejímž cílem je celkové ozdravení podniku a uspořádání dlužnických vztahů s věřiteli. Reorganizace je oproti konkurzu přívětivějším a výhodnějším způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka jak pro věřitele, tak pro samotného dlužníka podnikatele, jelikož jim přináší vždy lepší výsledek než konkurz. Je nutné však dodat, že slovo výhodnější se odvíjí od ekonomické situace dlužníka a závisí vždy na tom, jestli je opravdu co ozdravovat.

Stejně jako u konkurzu i zde se můžeme setkat s dominantním vlivem věřitelů. U schvalování reorganizačního plánu můžeme např. vidět, že hlavní a zásadní vyjádření stojí na věřitelích a insolvenčním soudu, rozhodnutí potom jestli schválit či odmítnout závisí na tom, jestli je reorganizace opravdu tím nejlepším řešením pro věřitele.

Reorganizace je určena pouze pro dlužníka podnikatele, jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, nicméně podnikatele v širším slova smyslu, protože ji mohou využít jak drobní živnostníci, tak malé i velké podniky. Pro dlužníka je reorganizace oproti konkurzu ohromnou výhodou, kdy je dlužník po jejím úspěšném skončení oproštěn od zbylé části svých závazků a navíc jeho podnikatelská pověst nebude poškozena konkurzem, jelikož reorganizace je brána jako tzv. očistný ozdravovací proces.

Reorganizace je velice náročný proces, co se týče času, ale i samotného zpracování reorganizačního plánu, což může být jedním z důvodů, proč je stále více využíván jako způsob řešení úpadku konkurz.

5. Oddlužení

5.1 Vymezení pojmu

Dalším způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka a zároveň způsobem zcela novým v naší české právní sféře je oddlužení. Institut oddlužení řadíme stejně jako reorganizaci k sanačním formám řešení úpadku.

Můžeme konstatovat, že v insolvenčním řízení je prioritou maximální uspokojení věřitelů dlužníka, ale v případě oddlužení se toto upokojení dostává do pozadí kvůli sociálním a ekonomickým aspektům oddlužení, s cílem umožnit dlužníkovi nový a lepší začátek očištěním zbývajících závazků.

Oddlužení je určeno pouze pro dlužníky nepodnikatele, tedy pro fyzické nebo právnické osoby, které nejsou zákonem považované za podnikatele a důležité je také dodat, že nemají dluhy vzniklé ze svého podnikání. Teoreticky se tedy oddlužení může týkat např. nadací a dalších neziskových právnických subjektů, nicméně v praxi připravil zákonodárce podmínky týkající se však oddlužení fyzických osob. [5]

Dle InsZ může oddlužení využít dlužník, splňující předpoklady předešlého odstavce, který je schopen zaplatit všem svým nezajištěným věřitelům jednorázově nebo ve splátkách po dobu maximálně 5 let přinejmenším 30% jejich pohledávek. [15]

5.2 Návrh na povolení oddlužení a rozhodnutí insolvenčního soudu

Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník. Věřitel toto oprávnění nemá, ale může podat stejně jako dlužník insolvenční návrh, pokud není podáván z důvodu hrozícího úpadku, pak toto právo má opět jen dlužník.

Dlužník je povinen vždy při podávání návrhu na povolení oddlužení přiložit také insolvenční návrh, pokud podá jen insolvenční návrh, bude jediným možným způsobem řešení úpadku konkurz. [5]

V případě, že insolvenční návrh podá první věřitel, tak dlužník může do 30 dnů (od soudem doručeného insolvenčního návrhu spolu s poučením o podání návrhu na povolení oddlužení) podat návrh na povolení oddlužení. [6]

5.2.1 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení může být podán pouze písemně pomocí formuláře (viz Příloha č. 1), který je dostupný na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR, elektronickou formou jako u insolvenčního návrhu to nelze. Jeho náležitosti vymezuje prováděcí právní předpis. Tento formulář musí být vždy opatřen podpisem dlužníka, a jestliže je ženatý/vdána a není vypořádáno společné jmění manželů, bude nezbytný také podpis manžela/ky. Veškeré podpisy musí být úředně ověřeny.

Vedle obecných náležitostí podání návrhu na oddlužení dle § 42 odst. 4 OSŘ vymezuje zákonodárce dle § 391 InsZ „*náležitosti ostatní, které musí daný návrh obsahovat*

- a) *označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,*
- b) *údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech,*
- c) *údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky,*
- d) *návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.“*

Dále k tomuto návrhu je nutné přiložit přílohy dle § 392 InsZ a vyhlášky v § 24. Podle Kozáka, Budína a Pachla „*musí dlužník k návrhu vždy připojit*

- *seznam majetku*
- *seznam závazků*
- *listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky*
- *výpis z rejstříku trestů dlužníka*
- *listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti.*

V některých případech také:

- *listiny dokládající existenci dlužníka-právnícké osoby, např. výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru*
- *písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky.*

Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen,

- *listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení osob, které spolupodepisují návrh na povolení oddlužení,*
- *pokud je dlužník zastoupen na základě plné moci, musí být k návrhu na povolení oddlužení přiložena plná moc udělená dlužníkem zmocněnci.“*

O tom, co musí obsahovat seznam majetku a závazků, bylo již pojednáno v podkapitole 4.2.3 Náležitosti návrhu na povolení reorganizace a rozhodnutí insolvenčního soudu. [5]

5.2.2 Rozhodnutí insolvenčního soudu

Návrh na povolení oddlužení musí splňovat všechny náležitosti a přílohy dle InsZ a vyhlášky, pokud tomu tak nebude, vyzve insolvenční soud dlužníka k opravě s lhůtou maximálně do 7 dnů. Insolvenční soud doručí o tom vyrozumění navrhovateli, dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. [6] Jestliže tak dlužník neučiní, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne a výsledkem bude rozhodnutí o prohlášení konkurzu, pokud-li zároveň řádný insolvenční návrh. Odvolat se proti usnesení může jen dlužník.

V případě insolvenčního návrhu obsahující nedostatky s výjimkou příloh, nebude dlužník vyzván k opravě a tento návrh bude rovnou odmítnut. Dlužník může tedy tento návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení podat opětovně. [5]

Do doby než insolvenční soud schválí oddlužení (plněním splátkového kalendáře nebo prodejem majetku) je dlužník oprávněn vzít svůj podaný návrh na povolení oddlužení zpět. Insolvenční soud doručí vyrozumění stejným osobám jako v případě odmítnutí. [6] Kdyby mezitím už insolvenční soud rozhodl o jeho úpadku, bude úpadek dlužníka řešen konkurzem. [5]

Insolvenční soud dle § 395 InsZ návrh na povolení oddlužení zamítne, existuje-li předpoklad, že jím byl sledován nečestný záměr, dále pokud jej podala stejná osoba, o které insolvenční soud v minulosti již rozhodnul, nebo jestliže je z výsledků insolvenčního řízení zjištěn lehkovážný či nedbalý přístup dlužníka při vykonání svých povinností, nebo

pokud nezajištění věřitelé obdrželi částku plnění menší než 30% jejich pohledávky (to neplatí v situaci, kdyby s plněním souhlasili). [3]

Jestli návrh na povolení oddlužení nebude odmítnut, zamítnut nebo bráno na vědomí jeho vzetí zpět, pak rozhodne insolvenční soud o oddlužení:

- a) **společně s rozhodnutím o úpadku** – insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o povolení oddlužení, jestliže oba návrhy podal dlužník. Od zveřejnění rozhodnutí o úpadku začne běžet 30 denní lhůta pro věřitele k přihlášení svých pohledávek. Po této lhůtě do 15 dnů nastane přezkumné jednání a schůze věřitelů, za předpokladu, že v insolvenčním rejstříku bude minimálně 3 dny předtím zveřejněn seznam přihlášených pohledávek sestavený insolvenčním správcem. Nebo
- b) **samostatně** – nejprve insolvenční soud rozhodne o úpadku, poté samostatným rozhodnutím (do 30 dnů) o povolení oddlužení dlužníka, jestliže insolvenční návrh podal věřitel a návrh na povolení oddlužení dlužník. Od zveřejnění rozhodnutí o úpadku začne běžet lhůta ne kratší jak 30 dnů, ale ne delší než 2 měsíce pro věřitele k přihlášení svých pohledávek. Po této lhůtě nastane přezkumné jednání a schůze věřitelů za předpokladu, že v insolvenčním rejstříku bude minimálně 3 dny předtím zveřejněn seznam přihlášených pohledávek sestavený insolvenčním správcem. [5]

U obou případů můžeme vidět, že povolení oddlužení závisí jen na insolvenčním soudu a věřitelé nemají nyní žádný vliv např. oproti reorganizaci. Odvolat se proti němu není možné.

5.3 Průběh oddlužení

5.3.1 Rozhodování o způsobu oddlužení a jeho schválení insolvenčním soudem

Dalším krokem, následujícím po rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení oddlužení, je rozhodnutí o způsobu provedení oddlužení. O tomto způsobu rozhodují výhradně jen nezajištění věřitelé, zajištění věřitelé nemají oprávnění o něm rozhodovat a jsou vždy uspokojováni během insolvenčního řízení z majetku dlužníka sloužícího k zajištění jejich pohledávek. Nezajištění věřitelé rozhodují mezi oddlužením provedeným prodejem majetku nebo oddlužením provedeným plněním splátkového kalendáře a to na

schůzi věřitelů, nicméně InsZ nevyklučuje také možnost nesvolat žádnou schůzi a hlasovat korespondenčně (hlasovacím lístkem). Předpoklady hlasování mimo schůzi věřitelů jsou uvedeny v § 400 InsZ. Zvolený způsob musí získat většinu hlasů nezajištěných věřitelů (počítaných dle výše jejich pohledávek). [5]

Pokud nenastaly skutečnosti vedoucí k zamítnutí oddlužení uvedené v § 403 InsZ, nastupuje na scénu insolvenční soud, který schválí způsob oddlužení vybraný nezajištěnými věřiteli. Jestliže by se nedohodli, rozhodl by o způsobu sám. V případě neschválení bude úpadek řešen konkurzem a své rozhodnutí doručí insolvenční soud dlužníkovi, jenž má právo na odvolání, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

Vydané rozhodnutí o schválení oddlužení insolvenčním soudem musí splňovat náležitosti uvedené v § 406 InsZ, které se odvíjí podle zvoleného typu oddlužení. Dané rozhodnutí pak doručí dlužníkovi, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a plátcí mzdy dlužníka (jemu pouze tehdy, jednalo-li by se o oddlužení plněním splátkového kalendáře). Odvolat se proti němu mohou osoby uvedené v § 406 odst. 4 InsZ. [6]

5.3.2 Způsoby oddlužení a jejich účinky po schválení

Od zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku začínají dle § 407 InsZ běžet jeho účinky. K základním způsobům provedení oddlužení s jejich účinky řadíme:

1. **Oddlužení prodejem majetku** – jedná o způsob oddlužení provedený formou zpeněžení majetkové podstaty, který má téměř totožný postup jako konkurz, ale na rozdíl od konkurzu se nevztahuje na majetek nabytý až po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení insolvenčním soudem v insolvenčním rejstříku. Oprávnění nakládat s majetkem sloužící k zajištění pohledávek věřitelů má od účinků schválení insolvenční správce. Dispoziční oprávnění na majetek nabytý po schválení oddlužení (včetně dědictví či daru) a na své příjmy má ale dlužník.
2. **Oddlužení plněním splátkového kalendáře** – tato forma oddlužení (častěji využívaná) souvisí jen s příjmy dlužníka (vůči nimž má dispoziční oprávnění) a je založena na měsíčním splácení částky vypočítané podle poměru přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů po dobu 5 let ze svého příjmu. Majetek dlužníka nabytý po schválení buď darem, nebo dědictvím musí dlužník zpeněžit a získanou částku dát na mimořádnou splátku nezajištěných věřitelů. Po schválení oddlužení

kontroluje insolvenční správce činnost a plnění splátkového kalendáře dlužníka, podává minimálně jednou za 3 měsíce zprávu věřitelskému výboru a insolvenčnímu soudu týkající se konání sebe i dlužníka. Dlužník je povinen vykonávat povinnosti dle § 412 InsZ.

Kombinace obou způsobů není zákonem vyloučena. Další účinky schválení rozhodnutí o oddlužení související s popřením pohledávek (§ 410 InsZ), exekucí nebo výkonem rozhodnutí (§ 411 InsZ) jsou vymezeny v uvedeném ustanovení. [5]

5.4 Skončení oddlužení

Stejně jako u předešlých způsobů řešení úpadku dlužníka je i skončení oddlužení závěrečnou fází tohoto způsobu a stejně tak jako u předešlých způsobů může nastat už v jeho samotném průběhu. [6]

Situace prohlášení konkurzu před schválením rozhodnutí o oddlužení již byly uvedeny postupně v textu. Podle zákonodárce dle § 418 InsZ *„insolvenční soud po schválení oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkurzem, jestliže*

- a) dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo*
- b) se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možno splnit, nebo*
- c) v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení plánu oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo*
- d) to navrhne dlužník.“*

Za předpokladu správného průběhu oddlužení, kdy dlužník úspěšně splnil oddlužení přiděleným způsobem, vydá soud rozhodnutí, kterým bere splnění na vědomí a tím insolvenční řízení končí, odvolání není možné. [2] Zároveň rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech. [6]

Dlužník má nárok v případě řádného a včasného splnění schváleného způsobu oddlužení podat návrh na přiznání osvobození, na základě toho vydá insolvenční soud usnesení o osvobození dlužníka platit zbylé závazky. [5] Osvobození dlužníka insolvenčním soudem při nesplnění podmínek uvádí § 415 InsZ a problematiku související

s odejmutím nebo zánikem přiznaného osvobození a její účinky nalezneme v § 417 InsZ. [6]

5.5 Zhodnocení oddlužení z pohledu věřitele a dlužníka

Institut oddlužení jako další a zcela nový způsob řešení úpadku dlužníka se mezi laiky vžil spíše pod pojmem osobní bankrot.

Hned po jeho zavedení se stal do jisté míry atraktivním, jelikož oddlužení je určeno pro osoby nesplňující podmínky podnikatele a navíc je oproti konkurzu způsobem sanačním.

Návrh na povolení oddlužení může podat výhradně dlužník nikoli věřitel, můžeme vidět do jisté míry, ve srovnání s ostatními způsoby řešení úpadku, částečné oslabení vlivu věřitelů projevující se až do správně zvoleného způsobu oddlužení, kde už pak opět přebírají slovo.

Pro dlužníka je oddlužení vždy lepší možností způsobu řešení úpadku než konkurz. Jen dlužník může podat návrh na povolení oddlužení, ale s tím souvisí dostatečná znalost celé této problematiky, od které se následně odvíjí správné vyplnění podrobného formuláře návrhu na povolení oddlužení. Aby to nebylo tak snadné, tak ke schválení daného návrhu musí dlužník splňovat navíc řadu podmínek InsZ a také přitom dbát na dodržování stanovených lhůt.

Nicméně i přesto, že dlužník musí projevit značnou samostatnost a odpovědnost či znalost, přibývá podaných návrhů na povolení oddlužení, které značně převyšují počet podaných návrhů na prohlášení konkurzu. Po dvou letech působení institutu oddlužení jsou s ním dlužníci stále více obeznámeni prostřednictvím médií, což může být jedním z důvodů tohoto rostoucího zájmu.

6. Zvláštní způsoby řešení úpadku

6.1 Vymezení pojmu

Mezi zvláštní způsoby řešení úpadku řadíme nepatrný konkurz, zmíněný již v kapitole s názvem Konkurz a dále právní úpravu úpadku finančních institucí.

Finanční instituce se dělí na dvě velké skupiny a to tzv. úvěrové instituce a pojišťovny, zajišťovny. Pojem úvěrové instituce není v českém právu dané problematiky dostatečně vžitý a zákonodárce se mu prozatím brání. Kvůli tomu bývá používán spíše název finanční čili peněžní instituce. [9]

Problematika finančních institucí je řešena pomocí směrnic Evropské unie, které byly přeneseny do § 367 až § 388 InsZ, jenž o celé rozsáhlé oblasti pojednávají. [5]

Význam finančních institucí je natolik veliký, že neustálá kontrola z řad kontrolních institucí (v ČR např. Českou národní bankou) je nezbytná a finanční instituce musí tedy naplňovat mnoho požadavků a podmínek. Úpadek finančních institucí bývá řešen jen výjimečně, proto o něm bude v této kapitole pojednáno spíše v obecné formě tak, že budou stručně nastíněny odlišnosti jeho insolvenčního řízení od běžného insolvenčního řízení. [9]

Jak uvádí Richter (2008, str. 432) „*Regulaci bank a jiných finančních institucí bychom bývali velmi potřebovali v letech 1993 až 2003, kdy došlo nejprve k prudké expanzi a poté dramatické konsolidaci místního finančního trhu. V roce 2008 však tato pravidla budou převážně spící právní úpravou, kterou se případně budou muset ex ante zabývat jen právní zástupci bank a jejich protistran při transakcích na finančních trzích.*“

6.2 Úpadek peněžních institucí

6.2.1 Použité ustanovení

Pro řešení úpadku peněžních institucí se použije ustanovení o konkurzu, zásadně je vyloučen způsob řešení úpadku reorganizací, moratoriem, oddlužením, avšak výjimku tvoří osoby oprávněné vydávat elektronické peníze blíže specifikované v § 367 odst. 1 InsZ, zahraniční banky a instituce elektronických peněz podnikající v ČR na základě jednotné licence, u nichž lze použít všechny způsoby kromě oddlužení.

6.2.2 Odlišnosti během insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je možno zahájit až po odebrání licence nebo povolení, díky nimž lze vykonávat činnost, pro kterou instituce byla zřízena.

Insolvenční návrh má kromě osob dle § 97 odst. 3 InsZ možnost podat orgán dozoru (dohledu), jemuž není ukládána povinnost složení zálohy. [5] Zahájením insolvenčního řízení nejsou dotčena dle § 369 InsZ věcná práva třetích osob na majetek, který je na území jiného členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, dále práva k započtení takového majetku či práva z kupní smlouvy. [6]

Insolvenční soud má informační povinnost vůči doзору (dohledu) členských států Evropské unie, kterým prostřednictvím českého dozoru nebo dohledu oznámí špatnou situaci dané instituce. Poté nastupuje na scénu insolvenční správce vybraný předsedou insolvenčního soudu ze zvláštního seznamu správců, jenž vykonal speciální zkoušku (jedná se o velkou odlišnost oproti klasickému běžnému průběhu insolvenčního řízení). [5] Ten je oprávněn vykonávat své pravomoci i na území ostatních států Evropské unie nebo států tvořící Evropský hospodářský prostor. Podle Kozáka, Budína a Pachla (2008, str. 205) „insolvenční správce je povinen neprodleně zajistit zveřejnění podstatných částí rozhodnutí o úpadku a rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o řešení úpadku dlužníka konkurzem („výtah“) v Úředním věstníku Evropské unie a nejméně ve dvou celostátních denících v každém státě, na jehož území dlužník podnikal nebo vykonával svou činnost prostřednictvím pobočky nebo na základě jednotné licence.“ Náležitosti tzv. výtahu jsou uvedeny v § 370 odst. 2 InsZ, dále musí být výtah opatřen výzvou týkající se přihlášení pohledávek a předložení námitek ohledně pohledávek. Insolvenční správce minimálně jednou ročně informuje věřitele a veřejnost vydáním zprávy o postupu insolvenčního řízení (odsouhlasenou věřitelským výborem). [6]

6.3 Úpadek pojišťoven a zajišťoven

6.3.1 Použité ustanovení

Pro řešení úpadku pojišťoven a zajišťoven se také jako u peněžních institucí použije ustanovení o konkurzu, vyloučen je opět způsob řešení úpadku reorganizací, moratoriem, oddlužením, i zde ale platí výjimka, kterou tvoří pobočky pojišťovny z jiného členského státu Evropské unie blíže uvedené v § 379 odst. 1 InsZ, u nichž lze použít všechny způsoby

kromě oddlužení. V případě uvedené výjimky nemůže insolvenční návrh podat orgán dozoru. [5]

6.3.2 Odlišnosti během insolvenčního řízení

Můžeme říct, že průběh insolvenčního řízení a s ním související odlišnosti od běžného insolvenčního řízení je téměř totožný jako u peněžních institucí, proto bych odkázala na předchozí podkapitolu 6.2.2. Odchylnost se ale např. jeví v případě uspokojování pohledávek z pojištění blíže specifikovaných v § 386 InsZ. [6]

7. Závěr

Problematika úpadku a způsobů jeho řešení se v současné době stává stále více aktuálním a diskutovaným tématem, a to nejen mezi samotnou odbornou veřejností pohybující se v právní sféře, ale i mezi laickou veřejností tvořenou podnikateli či nepodnikateli. Důvodem je značná přeměna insolvenčního práva v České republice, již přinesl nový zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenční zákon obsahuje 434 ustanovení, rozdělených do tří částí, které se člení do hlav a dílů a dále nechybí odkazy na související zákony (např. ŽZ, ObchZ, OSŘ). Tato právní úprava přináší kromě konkurzu jakožto tradiční likvidační formy řešení úpadku dlužníka také nové sanační formy, jako jsou reorganizace, oddlužení a dále zvláštní způsoby řešení úpadku, navíc klade důraz na posílení pozice věřitelů a její velkou snahou je docílit celkového zrychlení samotného insolvenčního řízení.

Poslední novelizace InsZ, ke které vláda České republiky v roce 2009 přistoupila, byla vyvolána reakcí na ekonomickou krizi. Novelizace přinesla např. změny spočívající v omezení jednostranného započtení pohledávek mezi věřiteli nebo zrušení povinnosti dlužníka podat insolvenční návrh v případě předlužení (platné pouze jeden rok a poté následný návrat k stávající úpravě InsZ). Nutno zdůraznit, že opět je zde, tak jak u stávajícího InsZ, vymezena důležitost využití sanačních způsobů řešení úpadku, v případě reorganizace s cílem zachovat životnost podniku, a tedy ho ozdravit a v případě oddlužení s cílem umožnit dlužníkovi nový a lepší začátek očištěním zbývajících závazků.

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat úpadek a jednotlivé formy jeho řešení, u konkurzu, reorganizace a oddlužení následně zhodnotit danou formu z pohledu věřitele a dlužníka, posléze pak srovnat statistické údaje těchto způsobů za rok 2008 a 2009 (viz Příloha č. 2).

Zhodnocení zmíněných způsobů bylo již uvedeno v závěru každé z těchto jmenovaných kapitol. Je však namístě, připomenout si alespoň stručně základní jejich odlišnosti týkající se osob, pro které je daný způsob určen, zahájení, dispozičního oprávnění k majetkové podstatě a konečného výsledku. Konkurs je určen pro dlužníky podnikatele i nepodnikatele, co se týče zahájení – prohlašuje se, dispoziční oprávnění k majetkové podstatě má insolvenční správce a jeho skončením neuspokojené pohledávky nezanikají. Reorganizace a oddlužení má do jisté míry zmíněné odlišnosti společné, na

rozdíl od konkurzu se obě povolují, oprávnění nakládat s majetkem má nyní dlužník, jejich skončením neuspokojené pohledávky zanikají, ale podstatným rozdílem mezi oběma způsoby je právě osoba. Zatímco u oddlužení se musí jednat výhradně o nepodnikatele, v případě reorganizace je to přesně naopak.

Při srovnávání statistických údajů jednotlivých způsobů řešení úpadku za rok 2008 a 2009 jsem se zaměřila na konkurz, reorganizaci a oddlužení a u nich konkrétně na dvě oblasti.

První oblastí bylo porovnání počtu jednotlivých druhů podaných návrhů za rok 2008 a 2009 jako návrhů na povolení oddlužení, návrhů na povolení reorganizace, návrhů na prohlášení konkurzu a insolvenčních návrhů. Pro lepší představu jsem tyto počty přenesla do grafu (viz Příloha č. 3), výsledkem byl pak jasný nárůst počtu všech uvedených návrhů za rok 2009 oproti roku předešlému. Zejména pak u návrhů na povolení reorganizace, kdy v roce 2009 bylo podáno 2,8x více návrhů (celkem 39) než v roce 2008 a u návrhů na povolení oddlužení, kdy počet v roce 2009 vzrostl 2,2x (celkem 3771).

Myslím si, že jedním z důvodů zvýšení počtu podaných návrhů, a to především návrhů na povolení reorganizace nebo oddlužení může být do jisté míry obeznámenost a lepší informovanost veřejnosti prostřednictvím médií.

Druhou sledovanou oblastí bylo již naopak porovnání počtu povolených reorganizací, povolených oddlužení nebo prohlášených konkurzů za rok 2008 a 2009. Opět jsem provedla grafické znázornění (viz Příloha č. 3). U počtu jednotlivých povolení či prohlášených konkurzů se také setkáváme s jejich nárůstem v roce 2009. Největší nárůst a to až trojnásobný byl zaznamenán u počtu povolených oddlužení (celkem 1962).

Insolvenční zákon přinesl lidem nové sanační způsoby řešení úpadku a ty jsou pro dlužníka vždy lepším řešením (pokud splňuje pro daný sanační způsob podmínky) než konkurz. Po dvou letech začínají lidé těchto způsobů stále více využívat, jelikož ozdravení podniku podnikatele při zachování jeho provozu nebo očištění zbylých závazků, nepodnikatele s cílem začít nový život, jsou pro dlužníka i společnost vždy větším přínosem než likvidační formy. Důležité si je ale uvědomit, že někdy likvidační formy řešení úpadku dlužníka mohou být v určitých případech pro něj jedinou nebo ze zvolených způsobů nejlepší alternativou.

Seznam použité literatury

Knihy

- [1] BŘEZINOVÁ, H. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
- [2] HOSTINSKÝ, J. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1.vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1 (KEY Publishing: brož.) ISBN 978-80-87255-24-7 (B.I.B.S.: brož.).
- [3] KOTOUČOVÁ, J. A KOL. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.
- [4] KOZÁK, J; BUDÍN P.; DADAM, A.; PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 903 s. ISBN 978-80-7357-375-1.
- [5] KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L. *Insolvenční právo, aneb, Osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
- [6] KUČERA, F. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): s judikaturou a souvisejícími předpisy*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 306 s. ISBN 978-80-7400-163-5.
- [7] RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- [8] SCHELLEOVÁ, I. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5 (Key Publishing: brož.). ISBN 978-80-87255-10-0 (B.I.B.S.: brož.).
- [9] ZELENKA, J. *Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb.: poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy/ Jaroslav Zelenka a kolektiv*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2.

Elektronické zdroje

- [10] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/dluznik/moratorium.html>>. [cit. 14.2.2010]
- [11] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/dluznik/konkurz.html>>. [cit. 17.2.2010]
- [12] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<http://insolvencni-zakon.justice.cz/downloads/novela_217.pdf>. [cit. 14.2.2010]
- [13] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/dluznik/nepatry-konkurz.html>>. [cit. 9. 3.2010]
- [14] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/veritel/reorganizace.html>>. [cit. 12.3.2010]
- [15] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/dluznik/oddluzeni.html>>. [cit. 21.3.2010]
- [16] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<<http://insolvencni-zakon.justice.cz/insolvencni-spravci-odborna-verejnost/statistiky.html>>. [cit. 3.4.2010]
- [17] Internetové stránky ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z
<https://isir.justice.cz/isir/forms/navrh_povoleni_oddluzeni.pdf>. [cit. 22.4.2010]

Seznam zkratk

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
peněžní instituce	banky, spořitelní a úvěrová družstva, instituce elektronických peněz a osoby oprávněné vydávat elektronické peníze a dále některé zahraniční banky, instituce elektronických peněz a osoby oprávněné vydávat elektronické peníze
pojišťovací instituce	pojišťovny a tuzemské zajišťovny provozující svoji činnost na území České republiky
ZoKV	zákon č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářské práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. května 2010

.....

Kateřina Jandová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Za Příhonem 943, 768 61 Bystřice pod Hostýnem

Seznam příloh

Příloha číslo 1: Návrh na povolení oddlužení - formulář

Příloha číslo 2: Statistické údaje za rok 2008 a 2009

Příloha číslo 3: Grafická znázornění:

- Grafické znázornění počtu jednotlivých druhů podaných návrhů za rok 2008 a 2009
- Grafické znázornění povolených oddlužení, reorganizací, prohlášených konkurzů za rok 2008 a 2009